

Plan van aanpak Energie regio Noord-Holland

*Uitvoering Interbestuurlijke Werkwijze
Energiesysteem 2050 (ISA/IBW)*

Dit plan van aanpak beschrijft hoe vanuit de Energieregio Noord-Holland uitvoering gegeven wordt aan de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda/Werkwijze (ISA/IBW) Energiesysteem 2050.

Samenvatting

Dit plan van aanpak beschrijft hoe de Energieregio Noord-Holland uitvoering geeft aan de Interbestuurlijke Werkwijze (IBW) Energiesysteem 2050. Het doel van deze werkwijze is om de samenwerking tussen provincie, gemeenten en waterschappen te verbeteren bij de ontwikkeling van een toekomstbestendig, integraal en decentraal energiesysteem. Om de ambities op het gebied van wonen, werken, verduurzaming, maatschappelijke voorzieningen en vervoer in Noord-Holland te kunnen realiseren is een betrouwbaar en duurzaam energiesysteem essentieel.

De IBW introduceert een landelijke aanpak waarin vier overheden – Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen – samen verantwoordelijk zijn voor het energiesysteem. Daarbij staan drie principes centraal: een betere afstemming van vraag en aanbod in tijd en ruimte, een gebiedsgerichte inpassing van het energiesysteem in de ruimtelijke ordening, en maatschappelijke regie met aandacht voor inwoners, bedrijven en lokale initiatieven.

De IBW biedt hiervoor een landelijk uniforme aanpak in vier stappen:

- het opstellen van Energiebeelden,
- het maken van Gebiedsuitwerkingen,
- het vastleggen van Energieafspraken en
- het uitvoeren en het monitoren ervan.

Deze cyclus wordt elke vier jaar doorlopen. De overheden in Noord-Holland werken samen in de Energieregio Noord-Holland. Zij kiezen ervoor om al in 2026 te starten met de voorbereidingen. De reden daarvoor is de grote urgentie in de provincie. Netcongestie speelt in grote delen van de provincie en blijft de komende jaren bestaan. Dat belemmert de ontwikkeling van wonen, economie en verduurzaming. Tegelijkertijd groeit de behoefte naar meer energieonafhankelijkheid en grip op de betaalbaarheid van energie. Ook is tijdige voorbereiding nodig om de vier stappen zorgvuldig te doorlopen en daarmee uiterlijk in 2029 input te leveren voor het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK 4.0). De Energieregio Noord-Holland kiest bewust voor een gefaseerde start, waarbij de vervolgstappen afhangen van de definitieve landelijke samenwerkingsafspraken

Met de uitvoering van de IBW bouwt de Energieregio Noord-Holland voort op de bestaande Energievisie Noord-Holland 2.0. Deze vormt al een basis voor uitbreiding van energie-infrastructuur en de ontwikkeling van energieknooppunten en ontwikkelpaden per deelregio. Met de IBW wordt deze basis verbreed naar een integrale systeembenadering waarin ook energieopwekking, de energievraag van wonen, mobiliteit en economische ontwikkelingen en ruimte en leefomgeving worden meegenomen. Ook wordt met de IBW het eigenaarschap van de opgave verbreed. Waar de Energievisie nu nog alleen bindend is voor de provincie, gaat het IBW om afspraken tussen de vier overheden: Rijk, Provincie, Gemeente, waterschap. Het betekent dus een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden en partners in de regio.

Het plan van aanpak kent drie actielijnen. De eerste lijn is de uitvoering van de vier stappen van de IBW. In 2026 worden de startnotitie en de Energiebeelden opgesteld. De startnotitie legt procesafspraken, rollen, randvoorwaarden, producten en besluitvorming vast, maar maakt nog geen inhoudelijke keuzes. De Energiebeelden geven per deelregio inzicht in de huidige en toekomstige energievraag, het aanbod, de infrastructuur en de ruimtelijke impact. Ze maken de opgave concreet

en vormen de feitelijke basis voor de vervolgstappen. De provincie richt een digitale data-omgeving in voor het opstellen en bijhouden van de Energiebeelden. De besluitvorming over de startnotitie en de Energiebeelden volgt na de landelijke besluitvorming, eind 2026, over definitieve samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden in het IBW. Dit geldt ook voor het zetten van de vervolgstappen, zoals de Gebiedsuitwerkingen, waarin concrete ontwikkelopties en beleidskeuzes worden uitgewerkt, en de Energieafspraken, waarin partijen afspraken maken over inzet, investeringen, randvoorwaarden en uitvoering. Eind 2026 volgt een verder uitgewerkt plan van aanpak voor deze vervolgstappen.

De tweede actielijn richt zich op het uitwerken van de randvoorwaarden: de benodigde inzet en capaciteit, de governance en samenwerkingsafspraken. De nieuwe samenwerking gaat inzet van alle betrokken partijen vragen, de benodigde middelen en capaciteit worden in beeld gebracht als randvoorwaarde in de startnotitie. Ook is dit input voor de landelijke gesprekken over de IBW. Er wordt uitgewerkt hoe de bestaande overleg- en samenwerkingsstructuren in Noord-Holland beter kunnen worden ingericht op integrale afwegingen tussen energie, ruimte, wonen, mobiliteit en economie. Ook worden samenwerkingsafspraken voorbereid, inclusief escalatiemechanismen voor situaties waarin partijen uit de samenwerking stappen, uitvoering achterblijft of belangen botsen.

De derde actielijn gaat over ondersteuning van de uitvoering van lopende projecten en afspraken. Als deze niet worden uitgevoerd, starten we met een nog grotere achterstand aan de opgave richting 2050. Omdat lokale gebiedsontwikkelingen nu al keuzes vragen, wordt een werkplaats ingericht voor actuele, integrale energievraagstukken. Ook wordt gekeken hoe kan worden bijgedragen aan het versnellen van de onderdelen uit de Energievisie 2.0 en hoe bestaande separate ondersteuningsprogramma's, zoals voor Regionale Energiestrategie (RES), warmte, verduurzaming van de industrie (DIVIT/CES), energyhubs en energie-infrastructuur, integraler kunnen worden ingericht.

Met de uitvoering van dit plan van aanpak gaat de Energieregio Noord-Holland in 2026 aan de slag met de eerste stappen van het IBW: het opstellen van de startnotitie en de Energiebeelden en het uitwerken van de randvoorwaarden. Provincie, gemeenten, waterschappen, netbeheerders en maatschappelijke partners hebben een belangrijke rol in dit proces. De benodigde capaciteit is echter niet meteen geregeld. De werkzaamheden worden zoveel als mogelijk opgepakt door de programma-organisatie, met een zo efficiënt mogelijke inzet van de partners.

Inhoud

1. Aanleiding en context	4
2. Samenwerking en aanpak Energieregio Noord-Holland	8
3. Doel en resultaat	12
Hoofddoel	12
Subdoelen	13
Resultaten	14
Waar gaat het niet over (maar heeft wel relatie met IBW-aanpak)	15
4. Drie actielijnen	16
5. Programma-organisatie en regionale samenwerking	17
6. Randvoorwaarden	21
7. Risico's en afhankelijkheden	24
8. Budget	25
Bijlage 1 – Uitwerking van de drie actielijnen	26
Actielijn 1: Uitvoeren Interbestuurlijke Werkwijze – 4 stappenplan	26
Stap 1 - Startnotitie	26
Stap 2 - Energiebeelden	27
Plan van aanpak concretiseren voor vervolgstappen	29
Stap 3 – Gebiedsuitwerkingen	30
Stap 4 - Energie-afspraken	33
Stap 5 – Uitvoering en monitoring	33
Planning	35
Actielijn 2: Uitwerken randvoorwaarden: benodigde inzet, governance en samenwerkingsafspraken	38
Benodigde middelen en capaciteit	38
Verbetering governance	38
Samenwerkingsafspraken	39
Actielijn 3: Uitvoering	41

1. Aanleiding en context

Energie is onmisbaar voor wonen, werken en vervoer. Zonder een betrouwbaar en duurzaam energiesysteem komen de ambities van Noord-Holland direct onder druk te staan. Tegelijk vraagt dit systeem – van energiebronnen en infrastructuur tot opslag en gebruik – steeds meer ruimte en wordt het steeds zichtbaarder in de leefomgeving.

Het wordt steeds belangrijker om energie, ruimte, economie en maatschappelijke opgaven beter op elkaar af te stemmen. In de Omgevingsvisie van Noord-Holland is daarom vastgelegd dat energie geen losse opgave meer is, maar een sturend principe. Dat is geen keuze, maar een noodzaak. Het nieuwe energiesysteem vraagt veel ruimte in een provincie die al vol is. Door keuzes in samenhang te maken en te werken aan een decentraal energiesysteem wordt voorkomen dat extra ruimte en investeringen voor het energiesysteem nodig zijn.

De urgentie is groot en neemt verder toe. Netcongestie raakt inmiddels grote delen van de provincie en zal de komende jaren aanhouden. Ontwikkelingen in woningbouw, economie en mobiliteit lopen daardoor nu al vertraging op. Tegelijkertijd zorgen geopolitieke spanningen en internationale onzekerheid voor behoefte aan energieonafhankelijkheid.

Dit vraagt om stevige regie op de regionale energievoorziening en om intensieve samenwerking tussen alle partners. Daarbij zijn duidelijke en soms lastige keuzes onvermijdelijk.

De uitdaging is om lokale en regionale keuzes en investeringen te laten bijdragen aan één samenhangend en toekomstbestendig energiesysteem. Alleen zo kunnen nieuwe knelpunten worden voorkomen. Dit vraagt om een duidelijke verschuiving: van losse, sectorale klimaatopgaven naar één geïntegreerde aanpak van het energiesysteem.

Commitment in de uitvoering is cruciaal. Iedere partij draagt verantwoordelijkheid voor het geheel. Bouwen aan het energiesysteem van de toekomst kan alleen als iedereen meedoet. Dat vraagt om eigenaarschap op alle niveaus: ambtelijk, bestuurlijk en politiek.

Daarvoor is een nieuwe vorm van interbestuurlijke samenwerking nodig. De contouren hiervan zijn uitgewerkt in de landelijke Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA). Deze agenda is in december 2024 vastgesteld tijdens het Bestuurlijk Overleg Klimaat en Energie, door de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW).

De ISA wordt de komende periode verder uitgewerkt in concrete samenwerkingsafspraken. Deze worden, waar mogelijk, eind 2026 vastgelegd in de Interbestuurlijke Werkwijze Energiesysteem (IBW).

Dit plan van aanpak beschrijft hoe de Energieregio Noord-Holland uitvoering geeft aan de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda/Werkwijze (ISA/IBW) Energiesysteem 2050. Daarbij wordt uitgegaan van een gefaseerde aanpak.

Doel en aanpak IBW

Doel is de interbestuurlijke samenwerking te verbeteren in de aanpak van netcongestie en de ontwikkeling van het toekomstige, integrale, decentrale energiesysteem met focus op 2050. Bij de inrichting hiervan staan drie principes centraal:

- 1) Energetisch: vraag en aanbod (alle energiedragers) op elke schaal zoveel mogelijk op elkaar afstemmen (in tijd en ruimte);

- 2) Ruimtelijk: het energiesysteem gebiedsgericht vormgeven, als integraal onderdeel van de ruimtelijke ordening;
- 3) Sociaal: regie vanuit een sociaal-maatschappelijk perspectief (betrokkenheid van burgers, bedrijven en instellingen en lokale initiatieven stimuleren)

Het inrichten en realiseren van een **toekomstbestendig, integraal en decentraal energiesysteem** betekent:

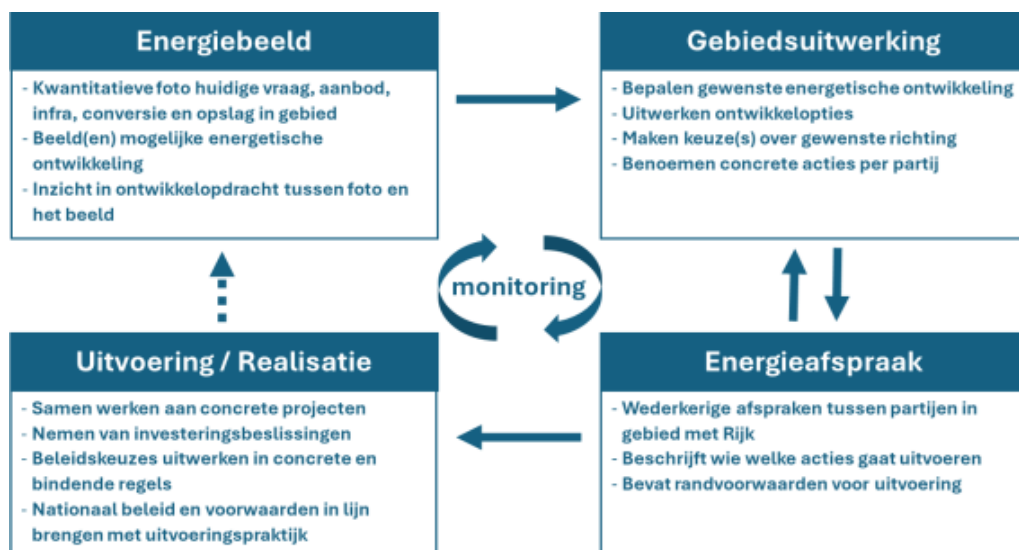
- Alle vormen van duurzame energie, zoveel mogelijk lokaal opgewekt
- Aanbod van energie moet in een gebied aansluiten op de vraag
- Vraag en aanbod bij elkaar, in tijd en ruimte
- Benutten van flexibiliteit
- Sturen van energievraag (welke ontwikkeling waar, maar ook gedrag)

Daardoor is er minder ruimte en geld nodig voor energie-infrastructuur en zorgen we voor een betaalbare en betrouwbare energievoorziening.

Het verbeteren van de samenwerking tussen overheden heeft drie belangrijke doelen:

- 1) door de provincie, gemeenten, waterschappen en netbeheerders gezamenlijk verder werken aan de aanpak van het integraal programmeren (energievisie en pMIEK¹)
- 2) gezamenlijk keuzes kunnen maken over de ontwikkeling van het regionale energiesysteem
- 3) samenwerken aan de uitvoering, waarbij elke partij verantwoordelijk is voor de uitvoering van een onderdeel van de opgave

De IBW stelt een uniforme aanpak voor elke regio in Nederland voor, zodat het optelbaar is en het mogelijk wordt om op alle schalen van het energiesysteem te kunnen werken. De uniforme aanpak bestaat uit een 4-stappen plan: een cyclus van *Energiebeeld*, *Gebiedsuitwerking*, *Energieafspraken* en *monitoring/uitvoering*. Het is een iteratief proces, elke vier jaar wordt deze cyclus doorlopen. Tussentijdse aanpassingen zijn mogelijk. Voor de ondersteuning van de regio's bij het doorlopen van deze stappen is er een nieuw landelijk programma Energiesysteem (NP ES) in oprichting.

Figuur 1. Schematische weergave werkwijze ISA

¹ Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat. Het doel is om energieprojecten te prioriteren die bijdragen aan duurzaamheid en de energietransitie, en om deze projecten te realiseren met een hogere prioriteit voor netbeheerders.

Dit schema is globaal, in bijlage 1 is een meer uitgebreide beschrijving opgenomen van deze producten en hoe deze stappen door de Energieregio Noord-Holland worden doorlopen.

Landelijke planning

Er zijn nog geen (landelijke) formats voor de producten die per stap worden opgeleverd. Bijvoorbeeld: wat is het, wat is het niet, hoe en met welke data wordt het opgesteld? Om te komen tot landelijke formats worden per stap landelijke pilots uitgevoerd. De globale planning van de oplevering hiervan is:

- format Energiebeelden - jan 2026 opstarten pilots, sept/okt 2026 opleveren concept format, dec 2026 opleveren definitief format
- format Gebiedsuitwerking - jan 2027 opstarten pilots, juli 2027 opleveren format
- format Energieafspraken - aug 2027 opstarten pilots, dec 2027 opleveren format

Daarnaast is vanuit de landelijke aanpak en planning voor de IBW aangegeven:

- Dat de landsdekkende Energiebeelden (12 op provinciale schaal) uiterlijk medio 2028 beschikbaar moeten zijn, als input voor de actualisatie van het NPE 2029.
- Dat er vanuit het Rijk (EZK) een 'concept Energiebeeld' of 'foto' opgesteld wordt per regio, vergelijkbaar met de startanalyse van PBL voor het maken van warmteprogramma's. Er is echter onbekend of en wanneer deze worden opgeleverd.
- Dat er een landelijke 'kader richtlijnen energiesysteem' in ontwikkeling is (planning onbekend), dat bij het opstellen van de Gebiedsuitwerkingen kan helpen bij:
 - o inzicht in welke energiedragers (elektriciteit, koolstof, waterstof, warmte) onder welke voorwaarden kunnen worden ingezet, voor welke doeleinden en welke sectoren die energie vragen.
 - o inzichtelijk maken welke opgave op welk schaalniveau in beginsel wordt opgepakt.
- Dat er in 2028 een consultatie plaatsvindt op de gehele werkwijze, op basis van de formats voor de Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken, wat in Q2 2028 resulteert in landelijke afspraken en start van de verdere implementatie.

Landelijke kaders

De ISA² werd december '24 vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Klimaat & Energie, door KGG, VRO, VNG, IPO en UvW. In de [uitwerking van de agenda](#) is de landelijke uniforme werkwijze opgenomen, deze heeft eind 2025 ter consultatie voorgelegd bij de betrokken partijen. Deze uitwerking is, samen met de reacties uit de consultatieronde, op 10 december 2025 vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Klimaat & Energie. Vervolgens is er een plan van aanpak voor de implementatie van de IBW (concept, maart 2026) uitgewerkt. Deze documenten zijn als vertrekpunt gebruikt voor dit plan van aanpak 'Uitvoering Interbestuurlijke Werkwijze Energiesysteem in Noord-Holland'.

Er zijn echter nog geen definitieve landelijke samenwerkingsafspraken vastgesteld voor de uitvoering van de IBW, zoals afspraken met het Rijk over uitvoeringsmiddelen en de voorwaarden die de koepels (IPO, VNG, UvW) hebben gesteld om uitvoering te kunnen geven aan de afspraken. De verwachting is dat deze samenwerkingsafspraken eind 2026 worden vastgesteld in de Interbestuurlijke Werkwijze Energiesysteem (IBW).

Naast de ontwikkelingen rondom de IBW zijn het Nationaal Plan Energiesysteem³ (NPE), het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) en de Nota Ruimte (wordt 2026 vastgesteld) de landelijke

² De Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda (ISA) wordt verder geconcretiseerd in de Interbestuurlijke Werkwijze (IBW)

³ Het NPE is te vinden op de [website van RVO.nl](https://www.rvo.nl). Het NPE wordt in 2026 geactualiseerd.

beleidskaders voor het Energiesysteem 2050. Ook de kamerbrieven over [het decentrale energiesysteem](#) (juni 2025) en [de versterking van decentrale ontwikkelingen in het energiesysteem](#) (april 2026) geven richting. De Omgevingswet en de Wet collectieve warmte geven gemeenten en provincies instrumenten om keuzes maken die raken aan de energievoorziening. Ook de Energiewet is een belangrijk kader, daar ligt (en ook in de Wet collectieve warmte) de nadruk op de ordening van de energiemarkt en de taken van netbeheerders en energieleveranciers (inclusief warmtebedrijven).

Met het NPE maakt het Rijk richtinggevende keuzes voor de opgaven in het gehele energiesysteem: energie-aanbod, energie-infrastructuur, ruimte, verdeling en besparing van energie. Deze landelijke keuzes moeten worden doorvertaald naar de provincies en regio's. Afspraken met het Rijk hierover kunnen voorkomen dat er onrealistische ambities worden vastgelegd, bijvoorbeeld over de productie van waterstof. En de afspraken kunnen bijdragen aan duidelijkheid in samenwerkingsafspraken, zoals: als de opgave niet wordt gehaald wie treedt er dan op?

Het NPE wordt in 2026 geactualiseerd. Met name de opgave 2040 wordt daarin aangescherpt, onder andere vanwege prijs- en marktontwikkelingen en nieuwe Europese Klimaatdoelen voor 2040.

De opgave voor 2050 blijft staan. In de IBW-afspraken zitten geen nieuwe energie- of klimaatdoelstelling. Het kan wel zijn dat de nieuwe werkwijze op termijn kan leiden tot aanpassingen van oude doelen of de introductie van nieuwe doelen.

2. Samenwerking en aanpak Energieregio Noord-Holland

Samenwerking in de Energieregio Noord-Holland

In de Energieregio Noord-Holland werken gemeenten, waterschappen en provincie samen aan de opgave van het energiesysteem. Dit doen zij samen met de netbeheerders en overige betrokken partijen zoals de koepels van energiebedrijven, energiecoöperaties, het bedrijfsleven en agrarische ondernemers en de natuurorganisaties.

Binnen deze regionale samenwerking wordt de Interbestuurlijke Werkwijze Energiesysteem 2050 uitgevoerd, waarbij elke partij verantwoordelijk is voor een deel van de opgave. Daarom is het belangrijk dat er op verschillende niveaus regionaal wordt afgestemd en samengewerkt (deelregio's, Noord-Holland Noord, Noord-Holland Zuid), ter voorbereiding op besluiten via het Huis van Thorbecke.

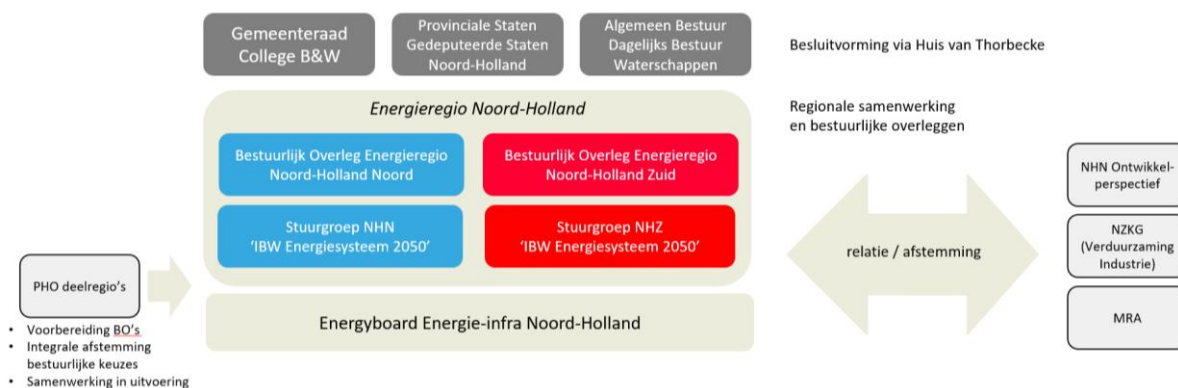
De twee Bestuurlijk Overleggen Energieregio Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid spelen hierbij een belangrijke rol. Ook de samenwerkingspartners nemen deel aan deze overleggen. De overleggen zijn informierend en meningsvormend, er vindt regionale afstemming en ontwikkeling plaats ter voorbereiding op (uitvoerings)besluiten via het Huis van Thorbecke. Met de uitvoering van de IBW wordt de rol van deze bestuurlijke overleggen nog belangrijker als het gaat om:

- regionale en integrale afstemming van opgaven van het gehele energiesysteem, binnen en tussen de deelregio's. *Op dit moment is afstemming met / vertegenwoordiging van andere portefeuilles dan Energie (RO, ruimte, EZ, wonen en mobiliteit) nog niet structureel georganiseerd binnen de Energieregio Noord-Holland.*
- samenwerking aan- en monitoren van uitvoering (alle onderdelen van het energiesysteem), agenderen van knelpunten in de uitvoering, afstemmen over acties die nodig zijn. *Dit vraagt o.a. om het vastleggen van rollen en samenwerkingsafspraken, onder andere voor het geval partijen uit de samenwerking stappen of de uitvoering achterblijft.*

De Energyboard Noord-Holland werkt aan het oplossen van de netcongestie en de uitvoering van de energie-infrastructuur in Noord-Holland, namelijk het sneller bouwen van netuitbreidingen, het slimmer benutten van het elektriciteitsnet en de projecten die opgenomen zijn in het pMIEK. Ook zit de industrie aan tafel vanwege de afstemming met de verduurzaming van de industrie. Daarnaast is de Energyboard een platform voor strategische keuzes en een escalatieroute naar een hoger schaalniveau, zowel provincie als het Rijk zitten hier aan tafel. De IBW komt op de agenda van de Energyboard:

- bij vastleggen van proces/samenwerkingsafspraken (i.v.m. rol netbeheerders)
- als inhoudelijke afwegingen gemaakt moeten worden / strategisch advies wordt gevraagd

De sturing op het proces van de Interbestuurlijke Werkwijze ligt bij de RES-stuurgroepen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Hun focus verschuift van de opwekopgave naar de bredere systeemopgave. In 2026 blijven beide stuurgroepen bestaan, deze kunnen op een later moment worden samengevoegd en eventueel voor/na het Energyboard-overleg gepland.

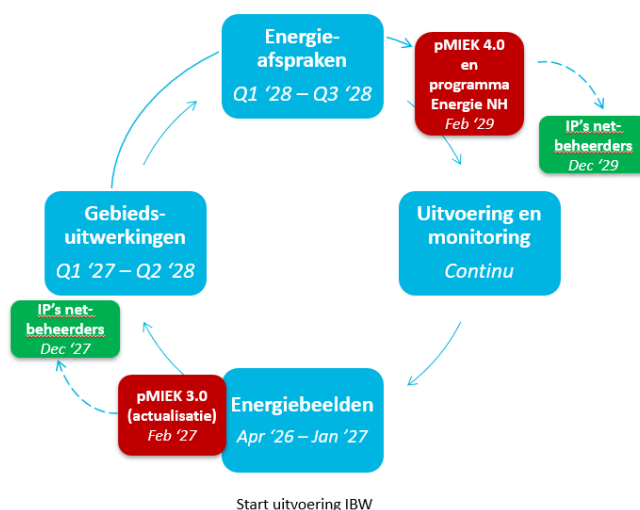
Waarom nu al starten met uitvoering IBW-afspraken in Noord-Holland

De urgentie in Noord-Holland is groot. Netcongestie speelt in grote delen van de provincie en blijft de komende jaren bestaan. De overheden, netbeheerders en samenwerkingspartijen in de regio werken op dit moment aan het oplossen van deze netcongestie. Zodat de diverse ontwikkelingen in de regio van energie kunnen worden voorzien. Daarbij hoort ook de vraag hoe netcongestie in de toekomst voorkomen kan worden. Tegelijk groeit, door geopolitieke ontwikkelingen en onrust in de wereld, de behoefte aan energieonafhankelijkheid.

Dit alles vraagt om meer regie op de regionale energievoorziening en gezamenlijke keuzes over gebruik en verdeling van energie — én om uitvoering daarvan. Door uitvoering van de IBW krijgen partners in de regio meer grip op het energiesysteem. De regionale samenwerking verschuift daarbij van energie-opwek naar een bredere systeemaanpak, en van sectoraal naar integraal.

Daarnaast is er een duidelijke deadline. Elke twee jaar wordt er een nieuwe pMIEK vastgesteld door Gedeputeerde Staten, als input voor de investeringsplannen van de netbeheerders. De deadline voor het doorlopen van de vier stappen uit de IBW is het pMIEK van februari 2029. Dan moet ook het programma Energie Noord-Holland (opvolger Energievisie 2.0) gereed zijn. Met name de gebiedsuitwerkingen en energieafspraken vormen belangrijke input voor het pMIEK. Nu starten is nodig om het proces zorgvuldig te kunnen doorlopen, inclusief participatie en besluitvorming.

Eerste cyclus ISA, in relatie tot
pMIEK, Programma Energie NH en IP's:

Gefaseerde aanpak

De landelijke formats en samenwerkingsafspraken voor de uitvoering van de IBW zijn nog in ontwikkeling. Dit plan van aanpak gaat daarom uit van een fasering: Wat kunnen we nu al doen? Wat volgt nadat landelijke afspraken, eind 2026, duidelijk zijn? In hoofdstuk twee is opgenomen welke werkzaamheden worden opgepakt op basis van dit plan van aanpak, en welke nog niet. Daarnaast zullen er tijdens het doorlopen van de stappen inzichten ontstaan, die aanleiding kunnen zijn voor aanscherping van volgende stappen in het proces. Daarom is dit plan van aanpak voor 2026 concreet en voor de periode erna globaal. Eind 2026 wordt het plan van aanpak verder geconcretiseerd voor de periode 2027 en verder. Dan kunnen ook landelijke nieuwe kaders en de concretisering van de IBW-afspraken worden verwerkt.

Stevige basis om verder te bouwen

Er ligt in Noord-Holland al een stevige basis om op voort te bouwen: de [Energievisie Noord-Holland 2.0](#)⁴. De Energievisie 2.0 richt zich vooral nog op de energie-infrastructuuropgave. De energieknooppunten en de ontwikkelpaden per deelregio zijn al een vorm van gebiedsuitwerkingen. De Energievisie is in de Omgevingsvisie Noord-Holland opgenomen, daarmee vindt al een integrale afweging plaats tussen energie en ruimte. In het pMIEK⁵ en het uitvoeringsprogramma pMIEK is de vertaling gemaakt naar concrete, prioritaire projecten, onderzoeksvragen en investeringen. Daarnaast werken industrie, netbeheerders en overheid samen binnen DIVIT (Dialoog over Infrastructuur voor Industrie in Transitie). Dit geeft inzicht in de verduurzamingsplannen van bedrijven en industrie en de impact daarvan op de energie-infrastructuur, als input voor het nMIEK⁶.

Met de uitvoering van de IBW voegt de Energieregio Noord-Holland daaraan toe:

- *Urgentie en besef.* Onder andere door de Energiebeelden ontstaat inzicht in de opgave en het besef (bestuurlijk en maatschappelijk) dat keuzes gemaakt moeten worden.
- *Van provincie als trekker van de Energievisie, naar gezamenlijke eigenaarschap.* Alle overheden zijn verantwoordelijk voor een deel van de opgave.
- *Van de opgave van energie-infrastructuur, naar de opgave van het integrale energiesysteem.* Het maken van integrale keuzes tussen energie-, ruimtelijke- en economische opgaven.
- *Versnelling van de uitvoering.* Door de borging van het eigenaarschap bij alle partijen, het maken van keuzes in de gebiedsuitwerkingen en het maken van energieafspraken.

Wie stelt het plan van aanpak vast

Dit plan van aanpak is opgesteld in opdracht van de ambtelijk opdrachtgevers Energieregio Noord-Holland, om gezamenlijk uitvoering te geven aan de IBW. De inhoud is tot stand gekomen met input van o.a. de werkgroepen RES NHN/NHZ, werkgroepen warmte NHN/NHZ, werkgroep energie-infrastructuur NH, de provincie Noord-Holland, Liander en TenneT.

Het plan van aanpak is besproken in de Stuurgroepen RES NHN en NHZ (mei 2026) en in de Energyboard Noord-Holland (juni 2026). In de bestuurlijk overleggen Energieregio Noord-Holland Noord (juni 2026) en Energieregio Noord-Holland Zuid (juli 2026) is besloten om in te stemmen met de uitvoering van het plan van aanpak. Aandachtspunten uit deze overleggen worden hierin

⁴ De huidige cyclus voor het integraal programmeren (Energievisie, pMIEK) van het energiesysteem, dat door alle provincies gevolgd wordt, is nu nog 2 jaar. Deze cyclus is al aan verandering onderhevig. De Energievisie 2.0 van Noord-Holland wordt niet al in 2027 herzien. Er komt geen nieuwe pMIEK in 2027. In plaats daarvan komt er een actualisatie van het pMIEK (3.0), i.v.m. opname in de Investeringsprogramma's van de netbeheerders.

⁵ Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur En Klimaat.

⁶ Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur En Klimaat

meegenomen. Ook is besloten de processturing van de uitvoering van het plan van aanpak vanaf september 2026 te beleggen bij de Stuurgroepen RES Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Daardoor wordt de scope van de Stuurgroepen aangepast, van RES naar IBW. Het kan wenselijk zijn om andere partijen als stakeholder toe te voegen aan de stuurgroepen.

Startnotitie als kader

De startnotitie is het kader om de IBW-afspraken als regio gezamenlijk te gaan uitvoeren. Het beschrijft de werkwijze, welke producten worden opgeleverd, wie daarover besluit, de randvoorwaarden, de juridische kaders en de rol- en taakverdeling. Deze startnotitie wordt ter vaststelling voorgelegd aan alle gemeenteraden, de Algemeen Besturen van de waterschappen in Noord-Holland en de Provinciale Staten.

In dit plan van aanpak is beschreven *hoe* en *wanneer* de producten worden opgesteld, en wat er nodig is om de samenwerking en uitvoering te ondersteunen.

3. Doel en resultaat

Hoofddoel

Het hoofddoel is het *regionaal organiseren van een samenhangende afweging* van energievraag, -aanbod, en – infrastructuur (in tijd en ruimte), de impact van het energiesysteem op de ruimte en de leefomgeving, en de opgaven wonen, mobiliteit en economie. Schaarste aan ruimte, netcapaciteit, duurzame energiebronnen, personeel en publieke middelen maakt het noodzakelijk om keuzes in samenhang te maken. Belangrijk daarbij is dat er een *duidelijk gezamenlijk einddoel* wordt bepaald om naartoe te werken.

Dit vraagt enerzijds om een *verbeterde samenwerking tussen de regionale partners* om gezamenlijk te komen tot keuzes over de ontwikkeling van het regionale energiesysteem. Energiekeuzes (energievraag, -aanbod, en – infrastructuur) moeten regionaal integraal worden afgewogen, in plaats van per sector of project. We gaan van regionaal afstemmen en werken aan sectorale klimaatopgaven, naar interbestuurlijk werken aan en uitvoeren van één geïntegreerde aanpak van het energiesysteem. Daar horen bij: alle vormen van duurzame energie, energiebronnen, energie-infrastructuur, opslag, conversie en de energievraag. Denk daarbij aan de warmtetransitie incl. de koelingsvraag, de energievraag van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en de verduurzaming van de mobiliteit, bedrijven, (glas)tuinbouw, datacenters en industrie. Én de samenwerking met ruimtelijke ordening, wonen, economie, natuur en landschap.

De aanpak volgt het *4-stappenplan uit de IBW* en richt zich enerzijds op zowel het *inrichten* van het energiesysteem. Dit omvat onder andere warmte- en koudenetten, warmtebronnen, opwek, stations, opslag van energie, industriële warmtepompen en decentrale energiesystemen, inclusief de ruimtelijke impact en bijbehorende afwegingen.

Daarnaast ligt de focus op het optimaal *benutten* van het energiesysteem door flexibiliteit en (vraag)sturing. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkeling van wonen, werken, mobiliteit en energie-opwek: wat is waar en wanneer wenselijk, en onder welke voorwaarden. Het doel is om overbelasting van het energiesysteem te voorkomen door tijdig te sturen op verwachte knelpunten, zowel in ruimte (waar) als in tijd (wanneer). Omdat knelpunten zich vooral tijdens piekmomenten voordoen, ligt de nadruk op het dempen, spreiden en sturen van deze pieken. Tegelijkertijd wordt inzicht ontwikkeld in momenten waarop er juist ruimte ontstaat in het systeem, bijvoorbeeld door het oplossen van knelpunten of het verbeteren van de balans. Dit maakt het mogelijk om kansen te benutten voor nieuwe ontwikkelingen.

Uiteindelijk wordt gestreefd naar een zo goed mogelijke balans tussen energievraag en -aanbod, in ruimte en tijd, binnen het decentrale energiesysteem. Hiermee wordt de afhankelijkheid van energie-import en de druk op transformatorstations verminderd.

De aanpak biedt betrokken partijen inzicht in de werking van het energiesysteem op korte en lange termijn, zodat het programmeren van het energiesysteem qua data en inzicht mogelijk wordt.

Doel van de producten

Door het opstellen van *Energiebeelden* krijgen we inzicht in de huidige en toekomstige energievraag en -aanbod (in tijd en ruimte) en de huidige en geplande energie-infrastructuur. De Energiebeelden

helpen bij het specifiek maken van de opgave van het energiesysteem, om de ambities op gebied van wonen, werken en vervoer mogelijk te kunnen maken. Dit draagt bij aan (bestuurlijk en maatschappelijk) besef van de urgentie, dat keuzes gemaakt moeten worden en wat het de gemeente oplevert om regionaal te gaan samenwerken. Met behulp van de Energiebeelden kunnen we weten en begrijpen:

- op welke momenten en op welke onderdelen in het energiesysteem knelpunten ontstaan;
- welke keuzes leiden tot een optimaal gebruik van het toekomstige energiesysteem;
- welke ruimtelijke ontwikkelingen de grote drivers zijn van piekbelasting van het energiesysteem;
- welke van deze drivers binnen de invloedsferen van de samenwerkende partners liggen.

Met deze inzichten kunnen we in de *Gebiedsuitwerkingen* beleidskeuzes identificeren, integraal uitwerken en maken, om optimaal gebruik te maken van de capaciteit van het energiesysteem. In nauwe samenhang met ruimtelijke opgaven en (ruimtelijk) beleid van overheden. Daarnaast bieden de Gebiedsuitwerkingen kansen om onder andere:

- De uitvoering die al in gang is gezet, onder andere door de Energievisie, te versnellen. Bijvoorbeeld in de [ontwikkelpaden per deelregio](#) zitten een aantal keuzes, wanneer deze gemaakt worden kan de stap richting uitvoering gezet worden.
- Opnieuw te kijken naar de zoekgebieden voor zon- en windenergie. Door niet alleen te kijken naar 'waar is draagvlak' maar ook naar 'waar is het nodig vanuit het energiesysteem'.
- De opgave van de verduurzaming van de industrie (NZKG en verspreide industrie in Noord-Holland) te integreren in een gebiedsgerichte aanpak.
- Bij te dragen aan de afwegingen in de warmteprogramma's die elke gemeente eind 2027 moet hebben vastgesteld.
- De huidige ondersteuningsprogramma's (opwek, warmte, energiehubs, energiesparing) anders in te richten en beter aan te sluiten op de opgaven. Bijvoorbeeld: moeten deze integraler of intensiever?

Het doel van de *Gebiedsafspraken* is het vastleggen van acties, inzet, investeringen, randvoorwaarden en commitment om de gebiedsuitwerking uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn tussen partijen in de deelregio en op provinciaal schaalniveau met het Rijk.

Subdoelen

Het gezamenlijk uitvoering geven aan de IBW-afspraken zal bijdragen aan de besef van urgentie van de opgave en de noodzaak van het maken van keuzes. Bij lokale besluiten moet het regionaal belang worden meegenomen. Dit zullen soms ingewikkelde keuzes zijn. Deze keuzes zijn nodig om knelpunten in het energiesysteem te voorkomen en ontwikkelingen in de regio te kunnen (blijven) voorzien van energie.

De Energieregio's gaan functioneren als uitvoeringsschakel tussen rijksbeleid, provinciale kaders en gemeentelijke plannen op het gebied van het integrale energiesysteem. Alle overheden in de Energieregio's hebben een rol in de puzzel van het gehele energiesysteem, zoals bij het opstellen, vaststellen en uitvoeren van de keuzes en afspraken. Dit vraagt om eigenaarschap; ambtelijk, bestuurlijk en politiek. En het vraagt om intensievere samenwerking en afstemming binnen elke organisatie tussen de opgaven energie, ruimte, wonen, economie, mobiliteit en leefomgeving.

De provincie Noord-Holland heeft in 2025 de Energievisie 2.0 vastgesteld. Gemeenten, waterschappen en provincie bouwen hier gezamenlijk op verder, door met de netbeheerders en andere partijen de IBW-afspraken uit te voeren. Het integraal programmeren, waar de Energievisie en het pMIEK resultaten van zijn als input voor de Investeringsprogramma's van de netbeheerders, wordt geïntegreerd in de IBW-aanpak. De Energiebeelden en Gebiedsuitwerkingen worden per deelregio opgesteld en geven input voor het Programma Energie Noord-Holland, dat de provincie opstelt als programma onder de Omgevingswet. Dit programma gaat over de provinciale inbreng in het energiesysteem en de projecten van provinciaal belang (opwek, warmte, e-infra, opslag/conversie en energievraag). Het Programma Energie Noord-Holland is opvolger van Energievisie 2.0 en is de basis voor een nieuwe pMIEK 4.0 (februari 2029).

Resultaten

Met de uitvoering van dit plan van aanpak wordt in Noord-Holland uitvoering gegeven aan de eerste stappen van de landelijke IBW-afspraken. Er wordt uitgegaan van een gefaseerde aanpak. *Zie bijlage 1 voor een meer uitgebreide beschrijving van de producten.*

De resultaten die in 2026 opgeleverd worden:

- Plan van aanpak.
- Uitwerken van de randvoorwaarden, o.a. als input voor de startnotitie:
 - o Inzicht in de benodigde middelen/capaciteit van de overheden en netbeheerders; welke capaciteit dit proces vraagt. Dient ook als input voor de landelijke gesprekken over het IBW.
 - o Opstellen samenwerkingsafspraken (escalatie indien uitvoering achterblijft).
 - o Uitwerken aanpassing in de samenwerkingsstructuur/governance (t.b.v. integrale afweging energie, ruimte, economie, wonen, mobiliteit).
- Startnotitie 'Samenwerken aan het Energiesysteem van Noord-Holland', t.b.v. vaststelling voorjaar 2027 door gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemeen Bestuur van de waterschappen.
- Data-omgeving (bij Provincie Noord-Holland) ter ondersteuning van uitvoering IBW-afspraken.
- Energiebeelden per deelregio, t.b.v. vaststelling begin 2027 als vertrekpunt voor de Gebiedsuitwerkingen, door de colleges, GS en DB. Ter informatie naar colleges en gemeenteraad/PS/AB (d.m.v. regionale informatiebijeenkomsten).
- Door ontwikkelen van ondersteuningsprogramma's RES, warmte, e-infra (meer integraal), inclusief inrichten van 'werkplaats' voor lokale, integrale vraagstukken.
- Nader uitgewerkt plan van aanpak voor de periode 2027 en verder (nadat de landelijke kaders, formats en afspraken duidelijker zijn).
- Starten met voorbereiding van gebiedsuitwerkingen, onder andere opstellen format en afwegingskader.

De besluiten (Startnotitie en Energiebeelden) en vervolgstappen hangen af van landelijke besluitvorming over definitieve samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden in het IBW. Doorkijk op te leveren resultaten 2027 – 2028 (buiten scope van dit plan van aanpak):

- Gebiedsgerichte uitwerkingen per deelregio, incl. wensen en bedenkingen door de gemeenteraden en vaststelling door de Colleges (B&W). De rol van PS en AB wordt nog nader bepaald. De provincie en het waterschap vertalen de gebiedsuitwerkingen naar een eigen programma (Omgevingswet).

- Energieafspraken op provinciale schaal, vastgesteld door Colleges (B&W, GS, DB) en ter informatie naar gemeenteraad/PS/AB.
- Doorvoeren aanpassing in samenwerkingsstructuur/governance. De overleggen Energieregio Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid zijn een regionaal platform (ambtelijk en bestuurlijk, incl. stakeholders) voor integrale energieafweging.
- Aanpak en afspraken voor vervolg: implementatie van de vierjaarlijkse cyclus (iteratief proces).
- Evt. samen met Rijk, ontwikkelen communicatiestrategie ter ondersteuning van gedragsverandering door inwoners en ondernemers (energieaanbod bepaalt de vraag)

Waar gaat het niet over (maar heeft wel relatie met IBW-aanpak)

- Op basis van de Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en de Energieafspraken stelt de provincie Noord-Holland het Programma Energie Noord-Holland (opvolger Energievisie 2.0) en het pMIEK 4.0 (feb 2029) op en stelt deze vast. Bevoegdheid: GS. Nieuwe energie-infrastructuurprojecten, regionale warmtenetten, waterstof aftakkingen, etc. die voortkomen uit de Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken landen in de pMIEK.
- Het waterschap vertaalt de voor het waterschap betreffende onderdelen uit de Gebiedsuitwerkingen naar een eigen programma zoals in de Omgevingswet. Dit programma gaat over de inbreng van het waterschap in het energiesysteem. Bevoegdheid: DB
- De netbeheerders ontwikkelen de scenario's voor het energiesysteem van Nederland. Dit is belangrijke input voor de Energiebeelden. Daarnaast hebben de netbeheerders een belangrijke rol in de uitvoering, zij nemen investeringsbesluiten over net-investeringen en de planning ervan. Daarvoor stellen de netbeheerders tweejaarlijks het Investeringsprogramma (IP) op. Het pMIEK is hier input voor.
- Alle overheden in de Energieregio, - gemeenten, waterschappen en provincie - hebben elk een rol in de besluitvorming over- en uitvoering van de verschillende onderdelen in het energiesysteem. In de Gebiedsuitwerkingen wordt inzicht geven in wat en wanneer de overheden moeten doen voor de uitvoering (zoals de borging in omgevingsbeleid). Het daadwerkelijk uitvoeren van de afspraken en besluiten maakt geen onderdeel uit van deze opdracht, dit is verantwoordelijkheid van de overheden zelf. De koepels (IPO, VNG, UvW) zijn in gesprek met het Rijk over de uitvoeringsmiddelen en de voorwaarden die nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan de afspraken (eind 2026 vastleggen van IBW-afspraken).
- Parallel aan deze opdracht wordt de uitvoering van bestaande energie-afspraken en -opgaven gecontinueerd (zoals 'Sneller Bouwen', pMIEK, verduurzaming van de industrie, Uitvoeringsprogramma Energievisie en 'Slimmer benutten' onder de Taskforce E-infra NH, de RES-opgave voor zon- en wind energie in 2030, de gemeentelijk warmteprogramma's en regionale warmte-onderzoeken). Gedurende het uitvoeren van de IBW kunnen daar nieuwe besluiten en afspraken aan worden toegevoegd.
- Gemeenten hebben de opdracht om eind 2027 een warmteprogramma vast te stellen, sommige gemeenten hebben al een warmteprogramma opgesteld of vastgesteld. De eerste cyclus van het doorlopen van de IBW-stappen sluit in volgorde niet altijd goed aan op de planning van de warmteprogramma's. In bijlage 1 wordt aangegeven hoe hiermee wordt omgegaan bij het opstellen van de Energiebeelden.

4. Drie actielijnen

1. Uitvoeren stappen Interbestuurlijke Werkwijze	2. Uitwerken randvoorwaarden (voor de startnotitie)	3. Uitvoering
• Opstellen Startnotitie • Opstellen Energiebeelden (2 werksessies per deelregio) 2027 en verder: • Vaststellen startnotitie en Energiebeelden • Gebiedsuitwerkingen • Energie-afspraken • Uitvoering en monitoring • Borging 4-jaarlijkse cyclus	• Helderheid in de benodigde middelen/capaciteit, ook als input voor de landelijke gesprekken IBW • Samenwerkingsafspraken (escalatie indien samenwerking niet werkt of uitvoering achterblijft) • Verbeteren samenwerkingsstructuur/governance, t.b.v. integrale afweging (ambtelijk en bestuurlijk)	• Inrichten 'werkplaats integrale systeemkeuzes' • Aanpassing ondersteuningsprogramma's RES, warmte en E-infra (meer integraal) • Continueren uitvoeringsprogramma Energievisie NH (energieknooppunten, ontwikkelpaden deelregio's)

In 2026 oppakken, onderdeel van dit plan van aanpak

De besluiten en vervolgstappen hangen af van landelijke besluitvorming over definitieve samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden in het IBW.

De eerste actielijn is het *uitvoeren van de 4 stappen uit de Interbestuurlijke Werkwijze Energiesysteem (1)*. Op basis van dit plan van aanpak wordt in 2026 de Startnotitie opgesteld, de data-omgeving voor de Energiebeelden ontwikkeld en de Energiebeelden per deelregio opgesteld. Uitgangspunten daarbij zijn:

- Zo efficiënt / beperkt mogelijke inzet van de partners i.v.m. beperkte capaciteit
 - Aandacht voor communicatie en informatievoorziening, o.a. richting de volksvertegenwoordigers
- De besluiten (Startnotitie en de Energiebeelden) en de vervolgstappen hangen af van de definitieve samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden in het IBW.

Daarnaast zijn er nog twee andere opgaven die gezamenlijk opgepakt worden:

- *Uitwerken van de randvoorwaarden: inzicht in de benodigde capaciteit van de partners, aanpassing in de governance en opstellen van samenwerkingsafspraken (2)*. Deze randvoorwaarden dienen als input voor de startnotitie. De uitvoering van de IBW-afspraken vraagt inzet van zowel overheden als netbeheerders. Daarom wordt in beeld gebracht welke capaciteit en expertise nodig zijn om het proces goed te doorlopen en structureel te borgen. Dit inzicht helpt ook om de benodigde middelen in te brengen in landelijke gesprekken over de IBW. Daarnaast is het belangrijk om vooraf duidelijke afspraken te maken over rollen, verantwoordelijkheden en escalatiemechanismen. Dit gaat bijvoorbeeld over situaties waarin afspraken niet worden nageleefd, besluitvorming uitblijft (bijvoorbeeld bij de startnotitie), capaciteit onvoldoende beschikbaar is, de uitvoering achterblijft of partijen zich terugtrekken uit de samenwerking. Vastgelegd wordt wie wanneer ingrijpt en welke (planologisch-juridische) instrumenten daarbij kunnen worden ingezet. Ook wordt gekeken naar de organisatie van de regionale samenwerking. Op dit moment is de betrokkenheid van andere beleidsterreinen dan energie – zoals ruimtelijke ordening, economie, wonen en mobiliteit – nog niet structureel geborgd binnen de Energieregio Noord-Holland. Er wordt daarom onderzocht welke aanpassingen nodig zijn om deze integrale afstemming te versterken. Daarbij wordt ook gekeken naar wat het meest passende schaalniveau is voor bestuurlijke samenwerking. In sommige

gevallen kan samenwerking op het niveau van een netvlak of voedingsgebied logischer zijn dan binnen een deelregio.

- *Ondersteuning van de uitvoering (3).* Op lokale schaal zijn soms al integrale afwegingen en keuzes nodig, bijvoorbeeld over de energievoorziening van een concrete gebiedsontwikkeling en de impact daarvan op het energiesysteem. Terwijl het afwegingskader nog ontbreekt. Daardoor staan projecten in de wachtstand. Om deze lokale vraagstukken te ondersteunen bij de afwegingen en keuzes, wordt een ‘werkplaats voor lokale, integrale vraagstukken’ ingericht waarbij tools en expertise ter beschikking wordt gesteld. De ervaringen uit de ‘werkplaats’ levert input op voor het afwegingskader voor de Gebiedsuitwerkingen. Daarnaast is de huidige ondersteuningsstructuur (RES, Warmte, E-infra) nog sectoraal ingericht, de wens is om deze meer integraal te gaan vormgeven. En tot slot, we beginnen niet vanaf nul. Er zijn al veel projecten in voorbereiding en uitvoering, dit blijft doorlopen. We moeten aandacht blijven houden voor de uitvoering van lopende projecten en afspraken. Als deze niet worden uitgevoerd, starten we met een nog grotere achterstand. Aandachtspunt is hoe de IBW-stappen daaraan kunnen bijdragen.

In bijlage 1 zijn de drie actielijnen verder uitgewerkt.

5. Programma-organisatie en regionale samenwerking

Om uitvoering te geven aan dit plan van aanpak wordt een programma-organisatie ingericht. Voor de ambtelijke en bestuurlijke regionale samenwerking wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van bestaande overleggen.

Groep / overleg	Deelnemende partijen	Taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden
Regionale samenwerking		
Stuurgroepen IBW Energiesysteem 2050 NHN / NHZ <i>(bestaand, voorheen Stuurgroepen RES NHN en NHZ)</i> 1x per 6 weken	- Gemeenten (via deelregio vertegenwoordiging) - Provincie - Waterschappen (via vertegenwoordiging), - Liander⁷ - NP RES / NP ES - Stakeholders (mogelijk nieuwe toevoegen, bijv warmte)	Sturing en coördinatie op proces IBW (in ieder geval de eerste ronde, t/m 2029) Het is een mogelijkheid om de stuurgroepen NHN en NHZ in een later stadium samen te voegen tot één stuurgroep. Twee bestuurlijke trekkers: voorzitter en plaatsvervangend voorzitter. Voorstel is dat zij een rol hebben in de afstemming met andere portefeuilles dan Energie (RO, ruimte, EZ, wonen en mobiliteit).
Bestuurlijke Overleggen Energieregio NHN / NHZ <i>(bestaand)</i> 3x per jaar	Provincie, alle gemeenten, waterschap(pen), Liander en stakeholders (mogelijk nieuwe toevoegen, bijv energie-intensieve sectoren zoals logistiek)	- Informerend, meningsvormend, regionale afstemming en ontwikkeling ter voorbereiding op besluiten (via Huis van Thorbecke) - Regionale en integrale afstemming van opgaven van het gehele energiesysteem, binnen en tussen de deelregio's. - Monitoring van – en samenwerking aan de uitvoering (alle onderdelen van

⁷ Liander vertegenwoordigt TenneT in de Stuurgroep en de Bestuurlijke Overleggen Energieregio NHN / NHZ

		energiesysteem), agenderen knelpunten in de uitvoering, afstemmen over acties die nodig zijn als de uitvoering achterblijft. Ambtelijke voorbereiding via Ambtelijk Overleg Energieregio NHN / NHZ
Energyboard Noord-Holland <i>(bestaand)</i> 5x per jaar	Rijk/EZK, provincie, gemeenten (deelregio vertegenwoordiging), NZKG (industrie), Taskforce A-infra A'dam, Port of Amsterdam, Liander, TenneT, Gasunie.	IBW komt op de agenda: - als inhoudelijke afwegingen gemaakt moeten worden / strategisch advies wordt gevraagd, bijv. bij knelpunten in energiesysteem - bij vastleggen van proces/samenwerkingsafspraken (incl rol netbeheerders) Ambtelijke voorbereiding via Werkgroep Energie-infrastructuur Noord-Holland.
Ambtelijk Opdrachtgevers Energieregio NHN en Directeurenoverleg Energieregio NHZ <i>(bestaand, voorheen AOG RES NHN en DO RES NHZ)</i> Op afroep	- Gemeenten (via deelregio vertegenwoordiging) - Provincie - Waterschappen (via vertegenwoordiging) - Liander	Ambtelijk opdrachtgevend orgaan, wordt primair gebruikt voor het faciliteren van de randvoorwaarden (middelen en capaciteit) die nodig zijn voor de uitvoering van de IBW-afspraken. Overleg wordt georganiseerd op het moment dat er afspraken gemaakt moeten worden, of knelpunten zijn m.b.t. de inzet van middelen en capaciteit.
Ambtelijk Overleg Energieregio Noord-Holland Noord / Noord-Holland Zuid <i>(bestaand, voorheen werkgroepen XL warmte, werkgroepen XL RES)</i> 3x per jaar	Provincie, alle gemeenten, waterschap(pen), regionale netbeheerder(s) en stakeholders	Per Energieregio worden twee bestaande overleggen samengevoegd: werkgroep XL warmte en werkgroep XL RES. 3x per jaar (in aanloop naar het BO) wordt dit overleg gecombineerd met de werkgroep E-infra Noord-Holland. Daardoor meer integraliteit tussen energie-opgaven. - Regionale afstemming en bestuurlijke advisering en annotatie t.b.v. BO Energieregio - Informatie verstrekken (o.a. over IBW proces) - Optioneel: onderlinge kennisdeling
Programma-organisatie		
Projectgroep data <i>(nieuw)</i>	- Programmamanager IBW + ondersteuner - Liander - Provincie NH (O&I en Energie-infra) - Extern bureau, inhuur (proces en inhoud Energiebeelden) Agendalid: - TenneT	- Inrichten digitale data-omgeving/huis bij provincie - Ontwikkelen datasets, data-tools (bijv TIP-tool) en input leveren voor formats (o.a. voor Energiebeelden en Gebiedsuitwerkingen) - Sturen op goede afspraken met betrekking tot de digitale informatievoorziening Rol provincie in projectgroep data: - Databeheer en -ontsluiting - afstemming met andere provincies/regio's via IPO

	Bij werksessies t.b.v. ontwikkelen van data-producten sluiten twee gemeenten aan (NHZ en NHN)	- ondersteunende, regisserende rol, als schakel tussen de landelijke ontwikkelingen en de lokale/regionale informatiebehoeften
Kernteam IBW <i>(nieuw)</i>	- Programmamanager IBW + ondersteuner - Projectleider inhuur (proces / werksessies en inhoud) - Communicatieadviseur Energieregio NH - Provincie NH (e-infra) Agendalid: - Liander	- Procescoördinatie, voortgang en verantwoordelijk voor het bereiken van de doelen, het uitvoeren van de drie actielijnen en de oplevering van (tussen)resultaten en producten. - Communicatie richting betrokken partijen - Ondersteuning bij besluitvorming (bijv. aanleveren formats voor besluitvorming, toelichting en presentaties) Rol Provincie in kernteam: - Afstemming met andere provincies (bv ontwikkelingen over provinciegrenzen heen) - Afstemming tussen IBW-producten (proces en inhoud) en Programma Energie Noord-Holland - Maken van bestuurlijke afspraken met Rijk - Bestuurlijke voorbereiding GS/PS Rol Liander in kernteam (aansluiten indien nodig): - Inbreng kennis, expertise, informatie - Betrekken van / afstemmen met collega's
Brede werkgroep IBW <i>(nieuw)</i> 1x per 4-6 weken NB. Totdat de brede werkgroep is ingericht wordt gebruik gemaakt van de RES-werkgroepen (anderen kunnen aansluiten als IBW op de agenda staat)	- Projectmanager IBW + ondersteuner - Projectleider inhuur (ondersteuning bij proces: werksessies en inhoud) - Liander - Provincie NH (e-infra en ruimte) - Coördinatoren van de 9 deelregio's⁸ + NZKG + MRA + NHN (i.o.) - Vertegenwoordiger van de waterschappen - Stakeholders Agendalid: - TenneT - Communicatieadviseur Energieregio	Komt periodiek bij elkaar (frequentie afhankelijk van de fase van het project) en wordt gebruikt om voortgang te monitoren en koers te bepalen. En om inhoudelijke afwegingen en conflicten binnen en tussen de deelregio's te bespreken. Daarnaast ambtelijke voorbereiding van de Stuurgroepen IBW. Rol Provincie in brede werkgroep: - Afwegingen op provinciaal niveau tussen energiedragers borgen, zorgen voor inbreng van de provinciale opgaven in het energiesysteem. - Inbreng inhoudelijk (oa deelregio-overstijgende opgaven, relatie met omgevingsvisie en -verordening, afstemming met sectoren (wonen, mobiliteit, economie), - Deelregio-overstijgende opgaven bewaken (regierol), zorg dragen voor de afstemming tussen de deelregio's, toetsen van de consequenties voor het totaalplaatje. Rol coördinatoren⁹ deelregio + NZKG + MRA + NHN (i.o.): - Zorgen voor inbreng van de deelregionale opgaven

⁸ In Noord-Holland Noord: Kop van Noord-Holland, Regio Alkmaar, Westfriesland. In Noord-Holland Zuid: Zaanstreek-Waterland, Kennemerland, Haarlemmermeer, Amstelland, Amsterdam, Gooi & Vechtstreek.

⁹ dit vraagt een goed georganiseerde afstemming binnen de deelregio's (energie, ruimte, wonen, economie, mobiliteit), zodat de coördinator namens de deelregio deel kan nemen aan de brede werkgroep.

		- Betrekken van / afstemmen met collega's energie, ruimte/RO/leefomgeving, wonen, EZ, mobiliteit in de deelregio, t.b.v. integrale afwegingen. - Overzicht t.b.v. uitvoering van onderdelen in het energiesysteem in deelregio (opwek, warmte, e-infra, opslag, decentrale energiesystemen, etc.) - Specifiek voor de deelregio-coördinatoren: bestuurlijke advisering (t.b.v. stuurgroep IBW en deelregio-overleggen)
--	--	--

- De focus van Stuurgroepen RES NHN / NHZ verschuift van de opwekopgave (zon en windenergie) naar de bredere systeemopgave. De RES-opgave (opwek 2030) is in uitvoering, een Stuurgroep t.b.v. processturing is niet meer nodig. De Stuurgroepen worden daarom voortaan ingezet voor processturing en coördinatie voor het uitvoeren van de IBW. Mogelijk worden nieuwe stakeholders (bijv. warmte) aan de Stuurgroep toegevoegd. Daarnaast staat de opwek-opgave niet meer op zichzelf, dit is onderdeel geworden van een integrale systeemopgave. De stuurgroepen kunnen ook worden ingezet t.b.v. de Regieroute RES of escalatie m.b.t. (vertraging van) uitvoering van regionale afspraken. De monitoring van de uitvoering van de RES-opgave staat op de agenda van het Bestuurlijke Overleg Energieregio NHN / NHZ.
- De werkgroepen RES Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid blijven bestaan en focussen zich op de uitvoering van de RES-opgave (opwek 2030), incl. ondersteuning en afstemming, monitoring richting het BO Energieregio en evt. inzet van de regieroute RES.
- Binnen elke deelregio is de bestuurlijke samenwerking op een eigen wijze georganiseerd. Op de agenda staat onder andere:
 - o (Voor)bespreking van bestuurlijke overleggen (o.a. BO Energieregio NHN/NHZ en Stuurgroep IBW NHN/NHZ)
 - o Integrale afstemming van bestuurlijke keuzes binnen de deelregio
 - o Samenwerking in uitvoering
- In bijlage 1, actielijn 2, zijn denkrichtingen uitgewerkt om de afstemming met / vertegenwoordiging van andere portefeuilles dan Energie (RO, ruimte, EZ, wonen en mobiliteit) beter te organiseren. Dit moet nog verder worden uitgewerkt, vastgesteld en doorgevoerd. Uitgangspunt is om ook hiervoor zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande overleggen, om bestuurlijke drukte te voorkomen en benodigde ambtelijke capaciteit (in de voorbereiding van de bestuurlijke overleggen) te beperken.

6. Randvoorwaarden

De uitvoering van dit plan van aanpak vraagt inzet van alle betrokken partijen. Hieronder staat per partij welke expertise en capaciteit nodig is. Voor de periode tot en met het eerste kwartaal van 2027 wordt uitgegaan van een zo beperkt mogelijke inzet van partners. De programmaorganisatie verzorgt een groot deel van het voorbereidende werk, maar afstemming met partners blijft noodzakelijk.

Voor de vervolgstappen vanaf 2027 kunnen betrokken partijen (overheden en netbeheerders) zich nog niet vastleggen op de benodigde inzet. Daarom wordt onder actielijn 2 verder uitgewerkt welke inzet de Integrale Bestuurlijke Werkwijze (IBW) vraagt voor de vervolgstappen vanaf 2027, en de structurele borging van de vierjaarlijkse cyclus. Dit vraagt ook om een andere manier van werken binnen organisaties: minder sectoraal en meer integraal. Zo kunnen opgaven op het gebied van energie, ruimte, economie en samenleving beter op elkaar worden afgestemd en in samenhang worden afgewogen.

Provincie Noord-Holland

De provincie stelt capaciteit beschikbaar voor:

- Deelname aan de projectgroep data, het kernteam IBW en de brede werkgroep IBW
- Deelname aan bijeenkomsten voor het opstellen van Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken
- Data:
 - Ontwikkelen en beheren van de digitale data-omgeving ter ondersteuning van de IBW-afspraken
 - Doorontwikkeling van de digitale samenwerkingsomgeving uit het werkspoor 'data & digitalisering' van de Taskforce Energie-infrastructuur
 - Vervullen van een ondersteunende en regisserende rol tussen landelijke ontwikkelingen en regionale informatiebehoeften
- Afstemming met andere processen:
 - Afstemming over IBW-werkwijze en producten met andere provincies en regio's via het Interprovinciaal Overleg (IPO)
 - Afstemming tussen IBW en het Programma Energie Noord-Holland
 - Afstemming met provinciale instrumenten zoals de Omgevingsvisie en Provinciale Verordening
- Inhoudelijke inzet:
 - Afstemming met andere provincies, bijvoorbeeld bij grensoverschrijdende ontwikkelingen
 - Inbrengen van provinciale opgaven op het gebied van energie en ruimtelijke ontwikkeling
 - Bewaken van integrale afwegingen tussen energiedragers en deelregio-overstijgende opgaven
 - Coördineren van Energieafspraken met het Rijk
 - Bestuurlijke advisering en voorbereiding van besluitvorming door Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS)

Deelregio / NOVEX-regio

Per deelregio stellen gemeenten een deelregio-coördinator beschikbaar (in 2026: 18–24 uur per week, daarna 24–36 uur). Voor NOVEX-regio's is de benodigde inzet lager, omdat de afstemming daar anders is georganiseerd. De werkzaamheden omvatten onder andere:

- Deelname aan de brede werkgroep IBW
- Deelname aan bijeenkomsten voor Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken
- Inbrengen van deelregionale opgaven
- Overzicht houden op de ontwikkeling van het energiesysteem in de regio (opwek, warmte, energie-infrastructuur, opslag, decentrale systemen)
- Afstemmen met collega's binnen de regio (energie, ruimtelijke ordening, wonen, economie, mobiliteit) voor integrale afwegingen
- Bestuurlijke ondersteuning en advisering (onder andere voor stuurgroep IBW en regionale overleggen)
- Meedenken over uitwerken van de randvoorwaarden onder actielijn 2 (capaciteit, governance, samenwerking)

Gemeenten

Voor 2026 wordt gemeenten gevraagd om:

- Meelezen en feedback geven op documenten
- Deelname aan werksessies voor Energiebeelden (circa twee per deelregio), vanuit verschillende beleidsdisciplines (energie, ruimte, wonen, economie, mobiliteit)
- Bestuurlijke advisering en voorbereiding van besluitvorming over de startnotitie (voorjaar 2027)

Voor de periode daarna wordt de benodigde inzet nog verder uitgewerkt. Daarbij wordt gedacht aan:

- Deelname aan bijeenkomsten voor Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken, met expertise op het gebied van energie, wonen, economie, leefomgeving, mobiliteit en ruimtelijke ordening
- Aanwijzen (eventueel regionaal) van een ambtenaar 'integraal energiesysteem', verantwoordelijk voor:
 - Interne afstemming tussen beleidsvelden voor integrale afwegingen
 - Borging in ruimtelijke en juridische instrumenten (samen met ruimtelijke ordening)
 - Bestuurlijke ondersteuning en voorbereiding van besluitvorming door college en raad
 - Organisatie van participatie, eventueel samen met communicatie- of participatieadviseurs (met ondersteuning vanuit de IBW-programmaorganisatie)

Waterschappen

De waterschappen stellen (al dan niet via een onderlinge vertegenwoordiging) capaciteit beschikbaar voor:

- Deelname aan de brede werkgroep IBW (d.m.v. vertegenwoordiging van de drie waterschappen)
- Deelname aan de diverse bijeenkomsten die worden georganiseerd om te komen tot Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken.
- Inbreng van de opgaven en mogelijke bijdragen van het waterschap op het gebied van energie en ruimtelijke ontwikkelingen.
- Afstemming met collega's binnen de organisatie, o.a. t.b.v. borging in planvorming en ruimtelijke instrumenten

- Bestuurlijke ondersteuning en advisering (bijv. t.b.v. overleggen), voorbereiding besluitvorming DB/AB

Netbeheerders

- Liander neemt deel aan de projectgroep data voor het aanleveren van gegevens en het ontwikkelen van dataproducten voor de Energiebeelden. TenneT sluit aan waar nodig.
- Er wordt onderzocht welke data van netbeheerders gedeeld kan worden via de provinciale data-omgeving.
- In 2026 lopen landelijke pilots voor Energiebeelden, waarbij netbeheerders betrokken zijn. De opgedane kennis wordt benut voor Noord-Holland.
- Vanwege de inzet voor deze pilots kunnen netbeheerders zich nog niet committeren aan deelname in de brede werkgroep IBW.
- In de vervolgstappen (Gebiedsuitwerkingen en verder) leveren netbeheerders input over consequenties van keuzes en benodigde netuitbreidingen. De benodigde inzet hiervoor wordt uitgewerkt onder actielijn 2.

Samenwerkingspartijen

- Partijen zoals LTO Noord, het verenigd bedrijfsleven, energiebedrijven (NVDE), Energie Samen Noord-Holland en de Natuur- en Milieufederatie nemen deel aan bijeenkomsten voor Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken.
- Ook andere partijen worden betrokken, zoals de bouwsector, logistieke sector en partijen rond waterstofprojecten.

Uitvoering

Het doel is om gezamenlijk te komen tot uitvoering van de Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken. Dit vraagt inzet van capaciteit en budget van alle betrokken partijen, bijvoorbeeld voor:

- Borging van uitkomsten in (ruimtelijk) beleid
- Investerings in energie-infrastructuur en maatregelen

In de Gebiedsuitwerkingen wordt concreet gemaakt welke acties nodig zijn en welke middelen (capaciteit en budget) daarvoor vereist zijn.

7. Risico's en afhankelijkheden

Risico	Gevolg	Maatregelen
1. Foto-start-analyse Rijk wordt niet (op tijd) geleverd	Er is geen eenduidige basis, wat kan betekenen dat de Energiebeelden niet landelijk optelbaar zijn (gevolg: kwaliteit)	Gebruik maken van ETM-model (koersvaste middenscenario), dat ook voor de landelijke pilots als basis wordt gebruikt
2. Format uit pilots energiebeelden wordt niet op tijd geleverd (sept 26 concept, dec 26 definitief)	Er is geen eenduidige basis, wat kan betekenen dat de Energiebeelden niet landelijk optelbaar zijn (gevolg: tijd)	Via IPO werkgroepen contact houden met provincies die werken aan pilots. In proces opstellen Energiebeelden tijd inbouwen voor aanscherping (Gebiedsuitwerkingen later starten)
3. Kader richtlijnen energiesysteem wordt niet op tijd geleverd (planning onbekend)	Er is geen goede basis voor het opstellen van de Gebiedsuitwerkingen (gevolg: tijd)	Eigen aanzet maken voor afwegingskader, bij start van de gebiedsuitwerkingen en op basis van de Energievisie en Omgevingsvisie NH.
4. Landelijke samenwerkingsafspraken worden uitgesteld (oa geld)	Er kunnen geen afspraken (in Gebiedsuitwerkingen en Energie-afspraken) gemaakt worden over uitvoering (gevolg: tijd)	Plan van aanpak voor de stappen Gebiedsuitwerkingen en Energie-afspraken Q4 2026 concretiseren. Evt planning aanpassen.
5. Geen capaciteit/expertise bij gemeente (oa voor deelname aan proces, strategische kennis om te adviseren over integrale afwegingen)	Ontbreken van interne afstemming en bestuurlijke advisering. Daardoor geen commitment kunnen geven op (uitvoering van) afspraken. (gevolg: kwaliteit en tijd)	Ambtelijk opdrachtgevers goed betrekken, zodat zij kunnen zorgen voor inzet van capaciteit in eigen gemeente/deelregio.
6. Geen politiek draagvlak / commitment voor regionale samenwerking en uitvoering van het energiesysteem (elke gemeente heeft een bijdrage in het totaal)	Producten uit IBW worden niet vastgesteld, of afspraken komen niet tot uitvoering (gevolg: kwaliteit en tijd)	Opstellen samenwerkingsafspraken, incl. rol van provincie.

8. Budget

Om in 2026 al te kunnen starten, wordt ter dekking van de werkzaamheden uit dit plan van aanpak gebruik gemaakt van de beschikbare middelen die zijn ondergebracht bij de provincie Noord-Holland: het landelijke RES-budget en de bijdrage van de provincie aan de Energieregio's NHN en NHZ. De provincie Noord-Holland realiseert de digitale data-omgeving met bestaande middelen en ambtelijke capaciteit. De 'Werkplaats voor lokale, integrale vraagstukken' wordt gefinancierd vanuit de bestaande ondersteuningsprogramma warmte (SPDE) en RES (RES-ondersteuningsregelingen).

Er wordt geen financiële bijdrage van de overige partners gevraagd. Wel wordt gevraagd om de inzet van ambtelijke capaciteit (zie H7).

Voor de periode 2027 en verder (vanaf Gebiedsuitwerkingen) wordt het plan van aanpak in Q4 2026 geconcretiseerd. Daarin wordt ook een begroting en dekkingsvoorstel opgenomen voor de vervolgstappen. De bekostiging hiervan is mede afhankelijk van de definitieve landelijke samenwerkingsafspraken IBW, zoals deze (zo mogelijk) eind 2026 worden vastgelegd.

In de Energieafspraken¹⁰ worden afspraken gemaakt over de kosten van de uitvoering.

¹⁰ Zie bijlage 1 (stap 4 van actielijn 1)

Bijlage 1 – Uitwerking van de drie actielijnen

Actielijn 1: Uitvoeren Interbestuurlijke Werkwijze – 4 stappenplan

Stap 1 - Startnotitie

Doel: Gezamenlijk kaders vastleggen waarbinnen de IBW wordt uitgevoerd.

Wat is het?

In startnotitie wordt beschreven:

- Aanleiding, context en doelen
- De urgentie, waarom wil een gemeente hieraan meewerken (ambities en opgaven realiseren, verwijzen naar coalitieakkoorden)
- Wat de IBW-cyclus inhoudt en welke stappen daarin worden doorlopen
- Landelijke en juridische kaders
- De randvoorwaarden, zoals deze worden uitgewerkt onder actielijn 2
- Welke producten worden opgesteld (Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken)
- Hoe gemeenten, provincie, waterschappen, netbeheerders en andere stakeholders samenwerken en hoe verantwoordelijkheden en besluitvorming zijn georganiseerd.

De startnotitie legt geen inhoudelijke keuzes vast over het energiesysteem zelf. Er worden procesafspraken vastgelegd: afspraken over *hoe* keuzes gezamenlijk worden voorbereid, *welke producten* daarbij worden opgeleverd en *wanneer* en *door wie* daarover formeel wordt besloten.

Hoe opstellen?

- De startnotitie wordt gelijktijdig opgesteld met de voorbereiding van de Energiebeelden (stap 2.1). Inzichten uit ‘stap 2.1 Voorbereiding Energiebeelden’ worden meegenomen in de startnotitie.
- Bij voorkeur opstellen samen met de brede werkgroep IBW. Als deze nog niet volledig is via de diverse ambtelijke overleggen binnen de deelregio input ophalen en afstemmen. In het najaar 2026 wordt de concept startnotitie besproken in de Stuurgroepen IBW NHN en NHZ en de Bestuurlijke Overleggen Energieregio NHN en NHZ.
- Landelijk input: definitieve, landelijke samenwerkingsafspraken IBW (2^e helft 2026)

Besluitvorming:

- Met de vaststelling van deze startnotitie committeren gemeenten, provincie en waterschappen zich aan de inzet en de gezamenlijke werkwijze.
- Netbeheerders ondertekenen de startnotitie ook, vanwege de rol en benodigde inzet van de netbeheerders.
- Het nemen van besluiten over uitvoering en borging van de uitkomsten (bijvoorbeeld in juridische instrumenten van de Omgevingswet) vindt op een later moment in het proces plaats, namelijk bij de Gebiedsuitwerkingen en Energie-afspraken.
- Planning:

- Bespreken concept startnotitie in Stuurgroepen - 7/9 okt en BO Energieregio - 4/6 nov 2026
- BO Energieregio – feb 2027: instemmen met het in besluitvorming brengen van de startnotitie IBW
- Daarna vaststelling door gemeenteraden, PS en AB: april-mei 2027 (juni PS en AB, i.v.m. verkiezingen)

Stap 2 - Energiebeelden

Doel: Specifiek maken van- en inzicht in de opgave en de benodigde ontwikkeling van het energiesysteem. Het Energiebeeld is het gezamenlijk vertrekpunt voor de Gebiedsuitwerking en Energieafspraken.

Wat is het?

- Een kwantitatieve foto van de huidige energievraag en -aanbod (alle energiedragers) in een gebied. Op basis van de bestaande energievraag van wonen, werken, vervoer en bestaande energieproductie in de regio.
- Met een Energiebeeld wordt de toekomstige energievraag – en aanbod (alle energiedragers) in beeld gebracht, inclusief de ruimtelijke impact ervan, op basis van vastgestelde (toekomstige) plannen en programma's voor o.a. wonen, werken, vervoer, verduurzaming industrie en bedrijven, en energieproductie.
- Het Energiebeeld geeft een duiding van de ontwikkelopgave, de transitie die doorgemaakt moet worden: de mogelijke ontwikkeling van energievraag en energieaanbod in een gebied tot 2050 (met concretere beelden voor de tussenjaren, bijvoorbeeld 2035 en 2040), ook rekening houdend met ruimtelijk beleid in het gebied. Er wordt één Energiebeeld per doeljaar opgesteld.
- Het Energiebeeld geeft inzicht in:
 - Huidige en toekomstige energievraag en aanbod per sector, per energiedrager
 - Mate van onbalans in het systeem en behoefte aan flexibiliteit of import/export (buiten de regio), behoefte van flexibiliteitsmaatregelen in het systeem
 - Huidige en geplande energie-infrastructuur, en installaties voor opslag en conversie
 - Samenhang vraag en aanbod met andere schaalniveaus
- Het is een hulpmiddel om een gebiedsuitwerking te maken en te komen tot energie-afspraken.

Uitgangspunten

- Schaalniveau: deelregio. Deze schaal is het meest passend bij het doel van de producten: te hoog over heeft geen waarde, te gedetailleerd is te complex. De focus ligt in eerste instantie op grote keuzes: significante ontwikkelopties en integrale energiesysteemkeuzes (bijv. regionale transportleidingen, bovenlokale warmtebronnen, midden- en hoogspanning). Daarnaast is in de meeste deelregio's goede ambtelijke en bestuurlijke samenwerking op de onderwerpen energie, ruimte, economie, wonen en mobiliteit. Waardoor integrale beleidsafwegingen beter te organiseren zijn.
- Per deelregio wordt inzichtelijk gemaakt op welk gebied de transformatorstations van invloed zijn, en welke afhankelijkheden er zijn met de naastgelegen deelregio(s).
- Het Energiebeeld bestaat uit cijfers (kwantitatief) en is te tonen op een kaart.

- De Energiebeelden zijn feitelijk, hiervoor zijn geen bestuurlijke of politieke keuzes nodig. Het is objectieve analyse dat het verschil tussen de huidige en toekomstige energetische situatie in beeld brengt.
- De inhoud is optelbaar. Dit is noodzakelijk voor monitoring, vergelijking en landelijke optelling. Enerzijds als input voor het NPE 2029, anderzijds voor de toets door het Rijk 'lukt het om alle energiebeelden (12 op provinciale schaal) in te passen in het landelijke energiesysteem'.
- Basis voor de dataset:
 - o NH-viewers, oa: RES-viewer, E-infra-viewer, warmte-viewer, Omgevingsvisie-viewer,
 - o Datasafehouse DIVIT (verduurzaming industrie)
 - o Klimaatmonitor
 - o Warmteprogramma's gemeenten
 - o Het ETM-model van Quintel (uitgangspunt is het koersvaste middenscenario¹¹, mogelijk is een extra ETM-scenario nodig)
 - o Geregionaliseerde scenario's van de netbeheerders uit maart 2025. In het najaar 2026 komen de concept versies van de scenario's 2027 beschikbaar¹². De geregionaliseerde scenario's worden samen met de deelregio verrijkt.
 - o Begrippenkader VIVET
- Provincie Noord-Holland ontwikkelt de dataset voor het opstellen van de Energiebeelden en richt een data-huis / digitale omgeving in waarbinnen de Energiebeelden worden opgesteld, aangevuld, gemonitord en geactualiseerd. Om te zorgen voor landelijke optelbaarheid stemt de provincie hierover af met de andere regio's/provincies (via de IPO-werkgroepen).
- In de Energiebeelden wordt ook de landelijke en Europese opgaven voor het hoofdnet meegenomen (zoals bijv. aanlanding wind op zee). Dit heeft een wisselwerking met de bottom-up informatie vanuit de gemeenten.

Hoe opstellen?

- De Energiebeelden worden vanuit gemeente-schaal opgebouwd. Daarmee kan er op elk schaalniveau een uitsnede gemaakt worden: deelregio, NOVEX-gebied, Energieregio, provinciale schaal, netvlakken, etc.
- Het kernteam IBW zorgt voor het opstellen van de concept Energiebeelden en stemt deze af in twee werksessies per deelregio. Op deze manier komen alle deelregio's op dezelfde manier tot een energiebeeld.
- Er wordt gebruik gemaakt van bestaande producten, oa warmteprogramma's, gemeentelijke ESAP of Energievisie, RES, Energievisie NH, pMIEK, scenario's van de netbeheerders. Als een gemeente nog geen warmteprogramma heeft opgesteld, dan wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeken (bijv prognose Liander, CE Delft / PNH onderzoek effect van all-electric-oplossingen) en/of aangegeven welke informatie nog niet bekend is.
- Sectorale plannen met een energievraag (wonen, EZ, mobiliteit) en Ruimte (RO, landschap, leefomgeving) worden betrokken, om input te leveren en inzicht te krijgen in de relatie tussen de plannen en het energiesysteem.
- Voor deelregio-overstijgende data wordt input opgehaald bij partijen zoals:

¹¹ Vanuit EZK is aangegeven dat er vanuit het Rijk een 'concept Energiebeeld' of 'foto' opgesteld wordt per regio (vergelijkbaar met de startanalyse van PBL voor het maken van warmteprogramma's). De planning hiervan is onbekend, de verwachting is dat dit niet (tijdig) wordt aangeleverd. Om toch te kunnen starten met de Energiebeelden wordt gebruik gemaakt van het ETM-model (koersvaste middenscenario), dit wordt ook door de landelijke pilots als basis gebruikt.

¹² Zie [Scenario's 2027 | Netbeheer Nederland](#)

- Omgevingsdiensten (energievraag bedrijven).
- Rijkspartijen (RWS, RVB, Prorail, ed) en provincie i.v.m. prognose van energie-opwek en – vraag (incl locaties) langs hoofd/haar/spoorwegen.
- Landelijke input: landelijk format energiebeelden (sept 2026 concept, dec 2026 definitief), geleerde lessen uit de landelijke pilots (via netbeheerders en provincie). Mogelijk dat de geleerde lessen uit de landelijke pilots zorgen voor aanscherping/aanpassing tijdens het proces.

Energiebeelden ontwikkelen in stappen

Stap	Wat	Door wie	Planning
2.1 Voorbereiden Energiebeelden	Definiëren: wat is een energiebeeld? (bijv. voor welke jaren en welk detailniveau, welke vorm en format, hoe wisselwerking tussen schalen inrichten, vermogensvraag of totale energievraag in een bepaalde periode, ed.)	Projectgroep data + kernteam IBW	Mei
	Inrichten data-omgeving bij provincie	Projectgroep data	April - juni
	Bepalen: welke data is nodig, en welke tools gebruiken, data-set ontwikkelen	Projectgroep data + provincie NH	April - juni
	Inventarisatie 'wat is er al aan informatie, onderzoeken en (beleids)documenten' in de deelregio.	Kernteam IBW en deelregio-coördinator	Juni - Sept
2.2 Opstellen concept Energiebeeld per deelregio	In cijfers en eerste inschatting impact op ruimte (kaart)	Kernteam IBW en brede werkgroep	Juni - Sept
2.3 Regionaal verrijken per deelregio	- Werkessie 1: verrijken concept Energiebeeld - Werkessie 2: komen tot gedragen energiebeeld, een gedeeld beeld van uitkomsten en implicaties van de energiebeelden (voorbereiding op gebiedsgerichte uitwerkingen) - Inbrengen op de (NOVEX)-tafels NZKG, MRA en NHN (ambtelijk en bestuurlijk), waar integrale ruimte-opgaven worden besproken	Kernteam IBW organiseert. Alle partijen in de Energieregio nemen deel (ambtelijk).	Okt 26 – Jan 27

Besluitvorming:

- Het Energiebeeld is een objectieve analyse. Het wordt als vertrekpunt voor de Gebieds-uitwerkingen vastgesteld door via het Huis van Thorbecke.
- Bespreken in Bestuurlijke Overleggen Energieregio NHN/NHZ, februari 2027.
- Vaststellen door College (B&W, GS, DB).
- Ter informatie naar de gemeenteraden, PS en AB, toelichting tijdens regionale raadsinformatie-bijeenkomst (Q1 2027).

Plan van aanpak concretiseren voor vervolgstappen

Het uitvoeren van de Interbestuurlijke Werkwijze is een adaptief proces. Zeer waarschijnlijk worden tijdens het proces voortschrijdende inzichten opgedaan. Daarnaast zijn nog niet alle landelijke kaders duidelijk en laten deze nog even op zich wachten (zie p5).

Om die reden wordt dit plan van aanpak, parallel aan het opstellen van de Energiebeelden, in Q4 2026 verder geconcretiseerd voor de volgende stappen (stap 3 en verder) en februari 2027 ter instemming voorgelegd aan de Bestuurlijke Overleggen Energieregio NHN/NHZ.

De uitwerking zoals hieronder is opgenomen voor de stappen 3, 4 en 5 kan dus nog worden aangescherpt.

Stap 3 – Gebiedsuitwerkingen

Doel: gezamenlijk inzicht in - en uitwerken van keuze opties voor de ontwikkeling van het energiesysteem, in nauwe samenhang met of in ruimtelijke producten van overheden. Basis voor het vastleggen van acties, inzet, randvoorwaarden en commitment om de gebiedsuitwerking uit te kunnen voeren.

Wat is het?

- Bepalen van gewenste energetische ontwikkeling, voortbouwend op ruimtelijke ontwikkelingen en ambities in een gebied.
- Uitwerking van ontwikkelopties, ofwel keuze opties en alternatieven. Zoals opties voor energievraag (bijv. energiebesparing en clustering van energie-intensieve activiteiten), energieproductie (bijv. energiebronnen), slimme benutting/efficiëntie (bijv. energiehub) en energie-infrastructuur (bijv. warmtenet).
- Maken of verkennen van de gezamenlijke keuzes voor ontwikkelopties.
- Benoemen en uitwerken van de concrete acties per partij die nodig zijn om keuzes uit te voeren, incl. prioritering.
- Ter voorbereiding op de Energieafspraken worden samenwerkingsafspraken voor de uitvoering gemaakt, zoals: wie bepaalt, wie besluit, wie investeert, etc.

Uitgangspunten:

- Schaalniveau: deelregio.
- De gebiedsuitwerking vindt zoveel mogelijk plaats als integraal onderdeel van de ruimtelijke ordening (rekening houdend met ontwerpprincipes uit de Nota Ruimte).
- Op inhoud is er een wisselwerking tussen schalen. Gebiedsuitwerking heeft een niet te hoog detailniveau. Focus ligt in eerste instantie op grote keuzes: significante ontwikkelopties en integrale energiesysteemkeuzes (bijv. regionale transportleidingen, grotere warmtebronnen, midden- en hoogspanning).
- De gebiedsuitwerkingen per deelregio worden door de gemeenten vastgesteld als programma (evt. met programmatische aanpak) onder de Omgevingswet. Bevoegdheid: college.
- Het waterschap vertaalt de voor het waterschap betreffende onderdelen uit de Gebiedsuitwerkingen naar een eigen programma zoals in de Ow. Dit programma gaat over de inbreng van het waterschap in het energiesysteem. Bevoegdheid: DB
- De provincie vertaalt de 9 gebiedsuitwerkingen naar het Energieprogramma Noord-Holland (programma zoals in de Ow en opvolger van Energievisie 2.0). Dit programma gaat over de provinciale inbreng in het energiesysteem en de projecten van provinciaal belang (opwek, warmte, e-infra, opslag/conversie en energievraag). Bevoegdheid: GS.

- De provincie heeft in het proces de rol om het totaal van het energiesysteem te overzien, de balans binnen een voedingsgebied te bewaken, het provinciaal belang te bewaken en zorgt voor inbreng van de provinciale opgaven in het energiesysteem. De provincie bewaakt de deelregio-overstijgende opgaven heeft een regierol op het moment dat er knelpunten tussen deelregio's optreden.

Hoe opstellen?

- Vertrekpunt zijn de Energiebeelden, de Omgevingsvisie NH, de Energievisie NH 2.0 en de [Energievisie2.0 NH](#) (incl [de ontwikkelpaden](#) per deelregio, de energieknooppunten en het decentraal energiesysteem).
- Het kernteam IBW coördineert en richt hiervoor een proces in waarin alle deelregio's op dezelfde manier komen tot gebiedsuitwerkingen.
- Gemeenten, provincie, waterschappen en netbeheerder(s) werken samen met de netbeheerders en de belangrijkste stakeholders in het gebied aan de gebiedsuitwerking.
- Participatie is verplicht bij het [opstellen van een programma](#) (Ow). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van participatie, conform eigen participatiebeleid, bij het opstellen van de gebiedsuitwerkingen. De participatie kan op schaal van de deelregio of per gemeente georganiseerd worden, vanuit de Energieregio wordt hier ondersteuning bij gegeven. Daarnaast vindt participatie ook plaats op het moment dat de keuzes worden geborgd in omgevingsbeleid, zoals omgevingsvisies en beleid.
- Sectorale plannen met een energievraag (wonen, EZ, mobiliteit) en Ruimte (RO, leefomgeving) worden betrokken, om:
 - o input te leveren,
 - o inzicht te krijgen in de relatie tussen de plannen en het energiesysteem,
 - o de resultaten van de gebiedsuitwerking te verwerken in ruimtelijk beleid en aanscherping van de sectorale plannen.
- Landelijke input: actualisatie NPE 2026, kader richtlijnen energiesysteem

Gebiedsuitwerkingen ontwikkelen in stappen

Voorstelbaar is dat de gebiedsuitwerkingen worden ontwikkeld in de volgende stappen:

1. Voorbereiding Gebiedsuitwerkingen. De eerste stap is het ontwikkelen van:

- Een [format voor de gebiedsuitwerkingen](#) (ivm optelbaar en vergelijkbaar): Wat is het, wat is het niet? Wat wordt hierin uitgewerkt en in welk detailniveau? Hoe verhouden de Gebiedsuitwerkingen zich tot de ontwikkelpaden uit de Energievisie? De inzichten die zijn opgedaan tijdens het opstellen van de Energiebeelden worden hier ook in meegenomen.
- Een [richtinggevend afwegingskader](#). Het vertrekpunt hiervoor zijn:
 1. Bestaande kaders als de Omgevingsvisie en Energievisie
 2. Het landelijke 'kader richtlijnen energiesysteem' (in ontwikkeling). Dit kader gaat helpen bij welke energiedragers (elektriciteit, koolstof, waterstof, warmte) onder welke voorwaarden kunnen worden ingezet, voor welke doeleinden en welke sectoren die energie vragen. Daarnaast wordt hierin inzichtelijk gemaakt welke opgave op welk schaalniveau in beginsel wordt opgepakt.
 3. De inzichten die opgedaan worden in de 'werkplaats voor actuele en lokale, integrale vraagstukken'.
- Bepalen 'hoe de [doorwerking van de gebiedsuitwerking als een programma \(Ow\)](#) wordt geborgd;

1. hoe gaat het programma doorwerken in de omgevingsplannen van de gemeenten, instrumenten van de waterschappen, in het programma Energie Noord-Holland en via de instructieregels in de omgevingsverordening (door provincie). Wordt het bijv. een programma met een programmatische aanpak.
2. in hoeverre de gebiedsuitwerkingen MER-plichtig zijn. En als een plan-MER nodig is, door wie, hoe en wanneer deze wordt opgesteld.
3. hoe en door wie de gebiedsuitwerkingen in het DSO moeten worden opgenomen (elke gemeente doet dit anders)
2. *Aan welke knoppen kunnen we draaien; identificeren keuzes om energiesysteem te optimaliseren* Vaststellen welke ontwikkelingen invloed hebben op piekbelasting van het net en welke keuzes of alternatieven mogelijk zijn voor een optimale inrichting van het energiesysteem en piekbelasting te voorkomen.
3. *Door wie; identificeren van invloed op de ontwikkelingen* Vaststellen welke invloed welke partijen op de ontwikkelingen hebben. En welke opgave op welk schaalniveau moet worden opgepakt.
4. *Gezamenlijk bepalen; maken van beleidskeuzes energie en ruimte* Bij elkaar brengen van energie en ruimte. Maken van gezamenlijke keuzes over de gewenste richting. Wie neemt de besluiten? Dit van tevoren bepalen. De provincie brengt de deelregio-overstijgende opgaven in (regierol). Voor de jaren 2030 en 2035 zijn de keuzes concreet (bijv. zoekgebieden voor e-infra, opwek, warmtetransportleiding, gebieden voor economische ontwikkelingen). Voor de jaren 2040 en 2050 zijn het richtinggevend keuzes. Nieuwe energie-infrastructuurprojecten, regionale warmtenetten, waterstof aftakkingen, etc. landen in de pMIEK.
5. *Overzicht van acties; opstellen uitvoeringsprogramma en samenwerkingsafspraken* Een overzicht van te nemen maatregelen, per partij; wie is ervoor verantwoordelijk om de uitvoering te borgen¹³. Dit is uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, inclusief de raming van benodigde middelen (capaciteit en budget), planning, financieringsstructuur, randvoorwaarden en monitoringssystematiek.

Besluitvorming:

- Het vaststellen gebeurt door individuele partijen (overheden en andere rechtspersonen), aan publieke zijde via het Huis van Thorbecke.
- De gebiedsuitwerkingen per deelregio worden door de gemeenten in de betreffende deelregio vastgesteld als programma onder de Omgevingswet.
- Wensen en bedenkingen (door Gemeenteraden).
- Daarna vaststellen door College (B&W).
- Na vaststelling worden de gebiedsuitwerkingen opgenomen in het DSO.
- De provincie en de waterschappen vertalen de Gebiedsuitwerkingen in een eigen programma. De rol van PS en AB bij de Gebiedsuitwerkingen wordt nog nader bepaald.

¹³ Onderdeel van actielijn 2 is het opstellen van samenwerkingsafspraken waar partijen op terug kunnen vallen als de uitvoering achter blijft (hoe wordt een Energieafpraak nageleefd, wie treedt dan op en wanneer/in welke gevallen).

Stap 4 - Energie-afspraken

Doel: vastleggen van acties, inzet, randvoorwaarden en commitment om de gebiedsuitwerking uit te kunnen voeren. Tussen partijen in het gebied, en op provinciaal schaalniveau met het Rijk.

Wat is het?

- Enerzijds individuele afspraken tussen decentrale overheden en netbeheerders in het gebied, mogelijk met andere belangrijke stakeholders. En anderzijds afspraken tussen de regio en het Rijk (op schaal van provincie).
- Afspraken over onder andere wederzijdse inzet, keuzen en randvoorwaarden.
- Beschrijving wie welke actie - zoals beleid, projectrealisatie, energiebesparing, wetsaanpassing, experimenteerruimte en financiering - gaat uitvoeren. Dit kan ook gaan om afspraken over projecten buiten het pMIEK of investeringsprogramma van de netbeheerder. Energieafspraken maken inzichtelijk welke middelen (capaciteit/mensen en investeringen) er nodig zijn.
- Het bevat nadrukkelijk wederkerige voorwaarden om acties uit te kunnen voeren. Afspraken scheppen verplichtingen voor zowel Rijk als partijen in het gebied.
- Met de afspraken committeren partijen zich aan hun inzet, bijvoorbeeld om keuzes te borgen in omgevingsbeleid of om randvoorwaarden (wetgeving, financieel beleid) aan te passen.

Uitgangspunten:

- De Energieafspraken worden opgesteld op provinciale schaalniveau, in samenwerking met de partijen in het gebied. De coördinerende taak voor het opstellen van de Energieafspraken ligt bij GS.

Hoe opstellen:

- Energie-afspraken worden uitgewerkt op basis van het Energiebeeld en de Gebiedsuitwerking.
- Starten met: format voor energieafspraken, waar gaat het wel en niet over.
- Er vindt afstemming met stakeholders plaats, ook zij kunnen een rol hebben in de uitvoering van afspraken.

Besluitvorming:

- De besluiten over en vaststellen van Energieafspraken gebeurt door de individuele partijen, aan publieke zijde via het Huis van Thorbecke.
- Vaststellen door College (B&W, GS, DB).
- Ter informatie naar de gemeenteraden, PS en AB.
- De overheden geven uitvoering aan de afspraken, onder andere door de gezamenlijke keuzes en afspraken in eigen ruimtelijke instrumenten te borgen (wederom moment voor besluitvorming).

Stap 5 – Uitvoering en monitoring

Wat is het?

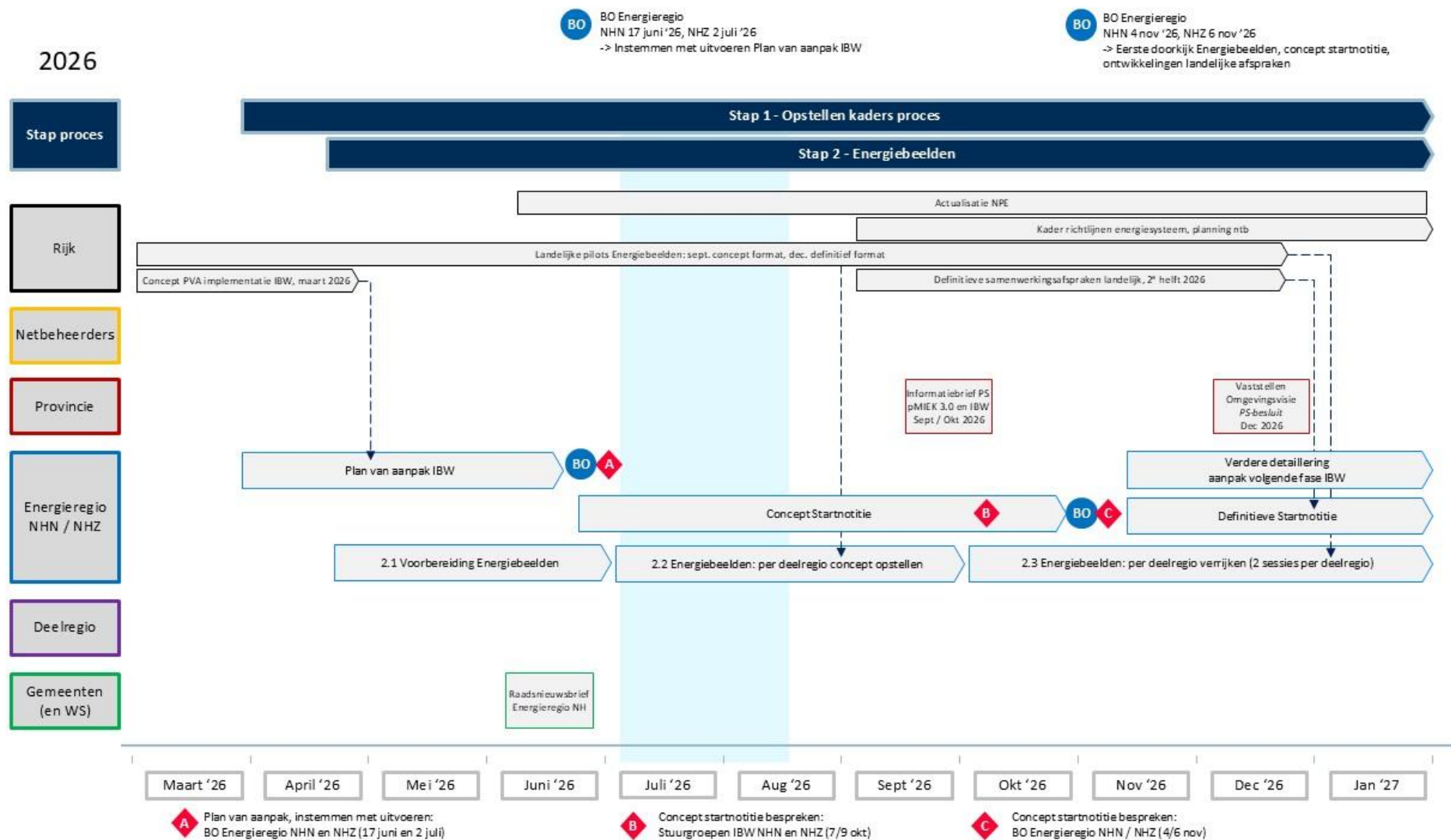
- Na vaststellen van de Energieafpraak werken partijen aan de uitvoering en realisatie door samen te werken aan concrete projecten. Dit vraagt ook om het nemen van investeringsbeslissingen en de beleidskeuzes te vertalen in concrete en bindende regels in het bestaande instrumentarium zoals aanpassen omgevingsvisie, omgevingsplan etc.

- Voor het Rijk betekent dit het nationaal beleid en voorwaarden in lijn brengen met de uitvoeringspraktijk (bijv. aanpassing wet- en regelgeving, normeren of op financieel gebied).

Monitoring

- Vindt plaats op landelijk en gebiedsniveau.
- Op basis van het uitvoeringsprogramma (per deelregio, onderdeel van de Gebiedsuitwerking), waarin de projecten/acties per gemeente zijn opgenomen.
- De BO's Energieregio NHN en NHZ krijgen een grotere rol in de uitvoering, oa:
 - Monitoring van de uitvoering, afstemmen over acties die nodig zijn als de uitvoering achterblijft.
 - Regionale afstemming, ter voorbereiding op besluiten (via Huis van Thorbecke) ten behoeve van uitvoering.

Planning

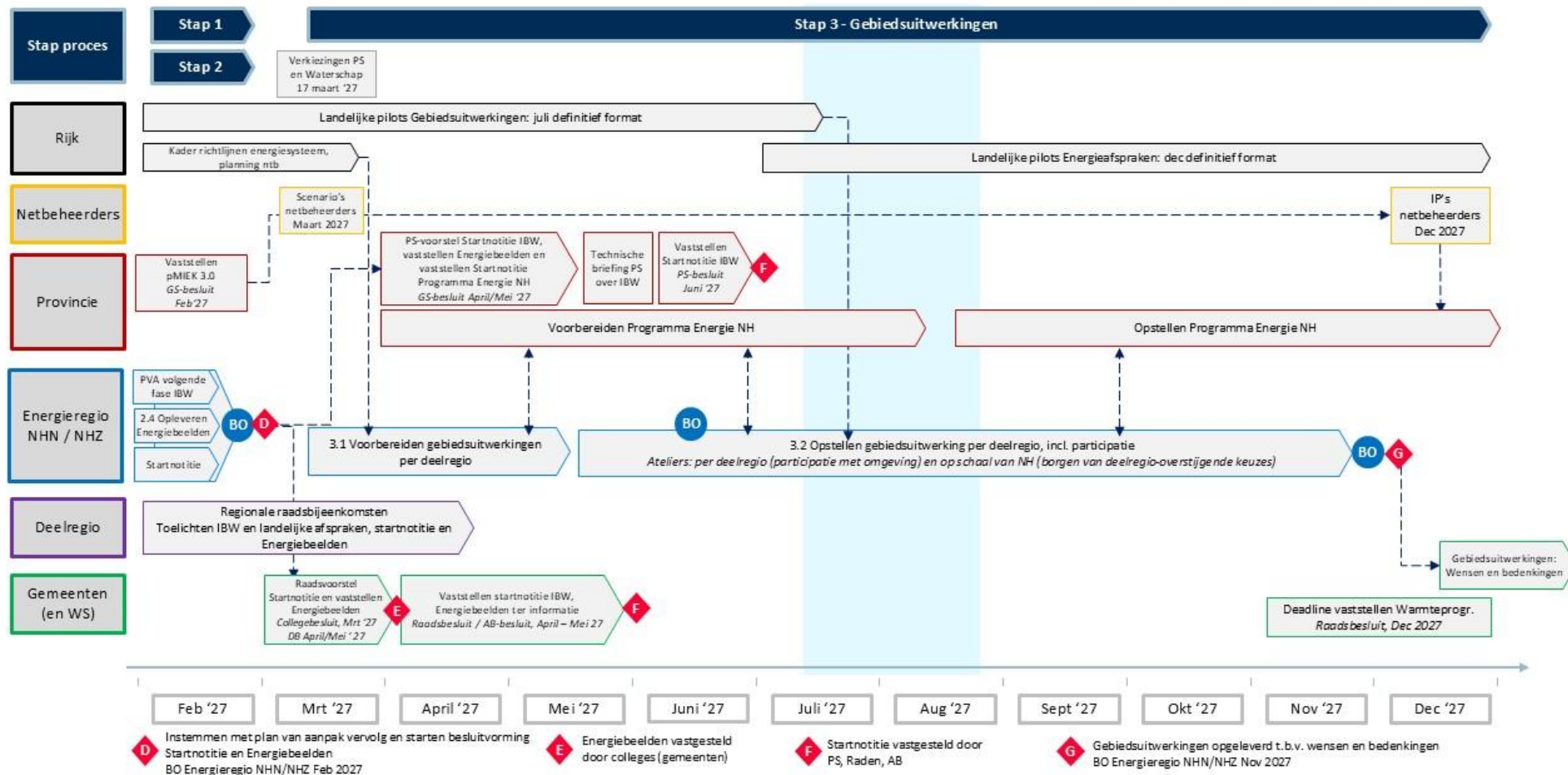
2027

BO BO Energieregio februari
NHN, NHZ
-> Startnotitie (daarna besluit raden/PS/AB), Energiebeelden
(daarna besluit colleges), PVA volgende fase

BO BO Energieregio juni
NHN, NHZ
-> Doorkijk gebiedsgerichte uitwerkingen

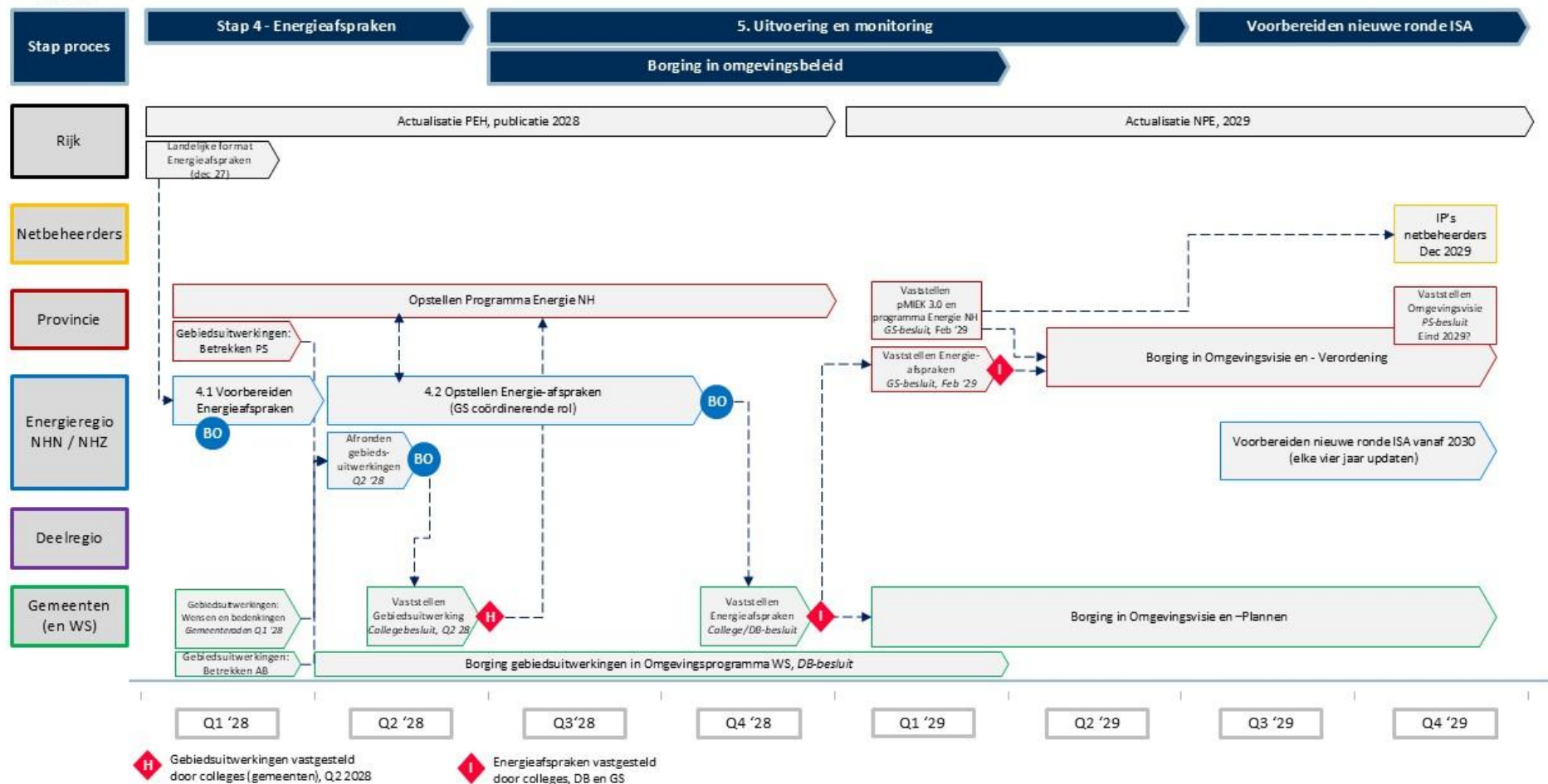
BO BO Energieregio eind november
NHN, NHZ
-> Regionale afstemming gebiedsgerichte
uitwerkingen, daarna wensen en bedenkingen

Planning op hoofdlijnen, wordt geconcretiseerd Q4 2026

2028/
2029

Dit is geen uitwerkte planning, geeft inzicht in de afhankelijkheden

Actielijn 2: Uitwerken randvoorwaarden: benodigde inzet, governance en samenwerkingsafspraken

Benodigde middelen en capaciteit

De uitvoering van de IBW-afspraken vraagt inzet van zowel overheden als netbeheerders. Daarom wordt in beeld gebracht welke capaciteit en expertise nodig zijn om het proces goed te kunnen doorlopen en structureel te borgen.

Specifiek voor gemeenten zijn er enkele belangrijke aandachtspunten bij het bepalen van de benodigde inzet. Het gaat onder meer om de beschikbaarheid van specialistische kennis, de organisatie van integraal werken binnen de organisatie, de invulling van de rol 'integraal energiesysteem' en de capaciteit voor participatie en bestuurlijke besluitvorming. Daarnaast bestaan er verschillen tussen gemeenten in schaal, capaciteit en opgaven. Deze aandachtspunten worden nader uitgewerkt, inclusief mogelijke vormen van regionale samenwerking en ondersteuning.

De uitwerking is input voor:

- de startnotitie
- landelijke gesprekken over de IBW
- het nader uitgewerkte plan van aanpak voor de periode vanaf 2027
- gesprekken met ambtelijk opdrachtgevers en directie

Stappen:

- In 2026 wordt samen met strategische beleidsadviseurs (per deelregio) en netbeheerder uitgewerkt wat de IBW-opgave betekent voor de inzet en capaciteit

Vragen en aandachtspunten daarbij zijn:

- Welke expertise en hoeveel inzet is nodig voor het doorlopen van de vier stappen van de IBW, en het borgen van de uitkomsten in (beleids)instrumenten?
- Houd rekening met verschillen per gemeente (grootte, mate van opgaven, etc).
- Lokaal of regionaal beleggen? Kleinere gemeenten hebben de expertise vaak niet in huis en het vinden van expertise is ingewikkeld.
- Hoe voorkom je stapelen van werk, 'er komt nog van alles bij zonder duidelijke prioritering'?
- Welke kennis en vaardigheden vraagt de opgave 'integraal energiesysteem'. Welke positie heeft deze opgave in de organisatie?
- Wat betekent de andere manier van werken, van sectoraal naar integraal, voor de organisatie?
- Houd ook rekening met inzet voor bestuurlijke advisering en goed betrekken van de gemeenteraad.

Verbetering governance

De samenwerking op het onderwerp Energie is goed belegd in de bestuurlijke overleggen Energieregio Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Alle gemeenten, provincie, waterschappen zitten daar aan tafel, net als de regionale netbeheerder en andere belangrijke samenwerkingspartijen. Echter is op dit moment de afstemming met / vertegenwoordiging van andere portefeuilles dan Energie (RO, ruimte, EZ, wonen en mobiliteit) nog niet structureel georganiseerd binnen de Energieregio Noord-Holland.

Daarnaast sluit de bestuurlijke samenwerking in sommige deelregio's niet goed aan op het netvlak / voedingsgebied. Om goed samen te kunnen werken aan het energiesysteem in het gebied vraagt dit

mogelijk om een aanpassing van de bestuurlijke samenwerking, zodat dit beter aansluit op de ‘net-topologie’.

Stappen:

- In 2026 wordt de verbetering van de governance gezamenlijk uitgewerkt.
- Deze aanpassingen worden in 2027 doorgevoerd.

Vragen daarbij zijn o.a.:

- Hoe organiseer je de integrale afweging (meerdere beleidsterreinen aan tafel), maar hou je het toch behapbaar en praktisch.
- Bestuurlijk trekkerschap rondom regionale opgaven wordt steeds omvangrijker, besprekpunten worden steeds belangrijker. Hoe kun je bestuurders hier goed in ondersteunen?
- Wat leg je voor aan besluiten en hoe mogen deze van invloed zijn op andere dossiers?
- Hoe / wie haakt het rijk aan?

Vertrekpunt voor de verbetering:

- Uitgangspunt is het voorkomen van (nog meer) bestuurlijke drukte, er worden geen extra bestuurlijke overleggen opgetuigd.
- De Energieregio Noord-Holland Zuid overlapt met twee NOVEX-gebieden: het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en de Metropool-regio Amsterdam (MRA). In het NZKG ligt de nadruk op ruimte en verduurzaming van de industrie, in de MRA wordt samengewerkt aan de opgaven ruimte, economie, verstedelijking/wonen en bereikbaarheid.
- Voor de regio Noord-Holland Noord wordt gewerkt aan een vergelijkbare samenwerkingsstructuur als een NOVEX-gebied: het regioplatform Noord-Holland Noord, dat op basis het Ontwikkelperspectief NHN samenwerkt aan de onderwerpen ruimte, wonen, economie en bereikbaarheid/mobiliteit.
- Deze tafels lijken de juiste plek om het integrale gesprek te voeren over de opgaven energie en ruimte. Het voorstel is om de IBW-producten daar bestuurlijk te agenderen, en de ambtelijke voorbereiding hiervan goed te organiseren zodat ook het ambtelijk gesprek integraal plaats vindt.
- Er moet goed in beeld gebracht worden wat de rollen en mandaten van de verschillende regionale overleggen zijn en hoe deze zich verhouden tot het Huis van Thorbecke.
- De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van het BO Energieregio Noord-Holland Noord / Zuid zouden de bestuurlijk trekker kunnen om Energie-opgaven in te brengen op de bestuurlijke NOVEX-tafels. Daarnaast wordt voorgesteld om per NOVEX-gebied een ambtelijk trekker toe te voegen aan de brede werkgroep IBW (zie H5 voor rolbeschrijving).

Samenwerkingsafspraken

Het streven is om gezamenlijk afspraken te maken in ieders belang. Doel is met elkaar een energiesysteem te ontwerpen, die goed past in de ruimte en die technisch goed werkt. Daarbij is het belangrijk om met elkaar binnen de mogelijkheden van het energiesysteem te blijven. Voor de realisatie ervan heeft iedereen een inbreng, een rol in het geheel, en moet daarvoor besluiten nemen.

Wat gebeurt er als een gemeente met lokale besluiten over de mogelijkheden van het energiesysteem heen gaat? Of als een gemeente niet kan of wil besluiten over de IBW-producten? Wie treedt er op bij tegenstrijdige belangen? En wat als de ‘goede samenwerking’ niet voldoende is om tot besluiten en uitvoering te komen? Dit soort situaties vragen om een rol van de provincie. Het is

belangrijk om aan de voorkant van het proces kaders voor de samenwerking van te leggen, met daarin afspraken over escalatiemechanismes en rollen van de betrokken partijen, op het moment dat bijvoorbeeld de Energieafspraken niet worden nageleefd, de gevraagde capaciteit/expertise niet geleverd kan worden, de uitvoering achterblijft, of partijen zich terugtrekken uit de regionale samenleving.

Stappen:

- In 2026 worden de samenwerkingsafspraken gezamenlijk opgesteld en wordt bepaald hoe en door wie deze worden vastgesteld.
- De samenwerkingsafspraken moeten zijn vastgelegd voordat wordt besloten over de Gebiedsuitwerkingen.

Vragen daarbij zijn o.a.:

- Welke rol hebben de netbeheerders in de samenwerkingsafspraken, in hoeverre kunnen en mogen zij commitment geven?
- Het Rijk doet een landelijke toets van de 12 energiebeelden. Als het niet past, dan gaat het Rijk bijsturen. Hoe dit gebeurt is nog niet duidelijk, hierover zijn nog geen afspraken gemaakt.
- Hoe ga je om met afspraken over de verdeling van energie binnen een bepaald gebied? En wat gebeurt er als partijen er onderling niet uitkomen? Bijv. binnen een TenneT-pocket of bij programmering van woningbouw ten behoeve van het ACM-prioriteringskader.
- Hoe krijg je de besluiten en uitvoering voor elkaar bij maatschappelijke weerstand? Je wil niet dat de ene gemeente (waar minder weerstand is) het moet gaan oplossen voor de andere gemeente (die niks wil).
- Welke afspraken kunnen en willen we maken, als het gaat om het eerlijk verdelen van energie-opgaven met een (grote) ruimteclaim? Bijvoorbeeld in de ene gemeente is veel ruimte voor energie-infrastructuur nodig, is het dan voorstelbaar dat deze gemeente minder ruimte voor energieopwekking inzet?

Vertrekpunt voor de samenwerkingsafspraken:

- Lokaal waar het kan, regionaal waar het moet
- Met name vanaf de Gebiedsuitwerkingen wordt de rol van de provincie belangrijk. De provincie neemt regie in gevallen zoals:
 - o gemeente(n) willen niet, bijvoorbeeld door politieke keuzes
 - o een deelregio kiest voor een oplossing die negatief effect heeft op het provinciale systeem / andere deelregio's.
 - o meningsverschillen / tegenstrijdige belangen binnen of tussen deelregio's

Actielijn 3: Uitvoering

Er zijn al veel projecten in voorbereiding en uitvoering, dit blijft doorlopen. We willen voorkomen dat de uitvoering van de projecten in de wachtstand komen, in afwachting van de uitkomsten van het IBW-proces.

Werkplaats voor lokale, integrale vraagstukken

Op lokale schaal zijn soms al integrale afwegingen en keuzes nodig, bijvoorbeeld over de energievoorziening van een gebiedsontwikkeling en de impact daarvan op het energiesysteem. Terwijl het afwegingskader nog ontbreekt. Daardoor staan projecten in de wachtstand. Om deze actuele, lokale vraagstukken te ondersteunen bij de afwegingen en keuzes, wordt in 2026 een ‘werkplaats voor lokale, integrale energievraagstukken.’ ingericht waarbij tools en expertise ter beschikking wordt gesteld. De bestaande ondersteuning vanuit het SPDE en de RES-ondersteuningsregelingen wordt hiervoor ingezet. De ervaringen uit de ‘werkplaats’ levert input op voor het afwegingskader voor de Gebiedsuitwerkingen.

Uitvoering Energievisie

Daarnaast ligt er al een goede basis met de Energievisie Noord-Holland. In het Uitvoeringsprogramma van de energievisie is beschreven hoe uitvoering gegeven wordt aan onder andere de energieknooppunten, het decentraal energiesysteem en ontwikkelpaden van de deelregio's. Het doorlopen van de IBW-stappen kunnen bijdragen aan de (versnelling) van de uitvoering hiervan, door bijvoorbeeld het maken van keuzes en de borging in de instrumenten van gemeenten. In 2026 wordt met de provincie geïnventariseerd welke onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma een versnelling kunnen krijgen door het IBW-proces (of voor welke onderdelen versnelling wenselijk is). Te denken valt aan pilots, ter voorbereiding op de Gebiedsuitwerkingen in 2027.

Herinrichten van de ondersteuningsprogramma's

De huidige ondersteuningsstructuur vanuit de Energieregio Noord-Holland is nog sectoraal ingericht. Het is de wens om deze meer integraal te gaan vormgeven. Zo ziet het SPDE¹⁴ bijvoorbeeld dat er steeds meer behoefte aan meer integraliteit in ondersteuningsaanbod. Ook vanuit de RES-ondersteuningsregelingen komen regelmatig meer integrale ondersteuningsvragen, breder dan alleen de opwek-opgave van zon- en windenergie. Daarnaast zijn er nog ondersteuningsprogramma's vanuit de provincie Noord-Holland, zoals het energiebesparingsprogramma en het programma Energyhubs.

De uitkomsten van de Energiebeelden, Gebiedsuitwerkingen en Energieafspraken geven richting aan het al dan niet omvormen of aanvullen van deze ondersteunende uitvoeringsprogramma's. En mogelijk zijn er nog andere programma's nodig, bijvoorbeeld voor waterstof of groen gas.

In 2026 en 2027 wordt geïnventariseerd hoe de ondersteuningsbehoefte zich verandert, en welke ondersteuning er nodig is bij de uitvoering van de Gebiedsuitwerkingen. In 2027 worden de nodige aanpassingen voorbereid en doorgevoerd (o.a. aanbesteding).

¹⁴ Het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) ondersteunt gemeenten, regio's en andere betrokkenen in Noord-Holland bij de energietransitie in de gebouwde omgeving. Het SPDE werkt in opdracht van de Provincie Noord-Holland.